

ผลงาน

เรื่องที่ 1

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ

จังหวัดขอนแก่น

โดย

นายบุญชู ชมภูสอ

ตำแหน่ง นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ 3547 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น กรมปศุสัตว์

เพื่อขอประเมินแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ 3547 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น กรมปศุสัตว์

สัดส่วนผลงานร้อยละ 80

ผู้ร่วมดำเนินการ จำนวน 1 ราย คือ

นายสุเทพ เหลาทอง ตำแหน่งนักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ สัดส่วนผลงานร้อยละ 20

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

บุญชู ชมภูสอ^{1/} สุเทพ เหลาทอง^{2/}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อ ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการและเปรียบเทียบปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน 132 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้วยสถิติ t-test และ F-test

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.91 อายุเฉลี่ย 54.65 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.55 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มก่อนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 53.03 ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมทุกด้านก่อนการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 72.23 เป็นสมาชิกกลุ่มโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพเพียงกลุ่มเดียว ร้อยละ 53.79 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพหลักด้านการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 66.67 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.62 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน (อายุ 15-65 ปี) เฉลี่ย 3.52 คน มีจำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 20.29 ไร่ มีรายได้ต่อครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 139,572.74 บาท มีจำนวนหนี้สินต่อครัวเรือน เฉลี่ย 422,890.15 บาท มีประสบการณ์เลี้ยงโคเนื้อ เฉลี่ย 11.70 ปี ส่วนใหญ่รูปแบบ/ลักษณะโรงเรือนเป็นไปตามโครงการฯกำหนด ร้อยละ 61.36 มีจำนวนแม่โคที่เข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน เฉลี่ย 3.45 ตัว มีจำนวนโคหนุ่ม (อายุมากกว่า 12 เดือน - 24 เดือน) เฉลี่ย 1.46 มีจำนวนโคสาว (อายุมากกว่า 12 เดือน - 24 เดือน) เฉลี่ย 1.76 ตัว มีโครุ่นเพศผู้ (อายุ 6-12 เดือน) เฉลี่ย 0.67 ตัว มีจำนวนโครุ่นเพศเมีย (อายุ 6-12 เดือน) เฉลี่ย 0.65 ตัว มีจำนวนลูกโคเพศผู้ (อายุต่ำกว่า 6 เดือน) เฉลี่ย 0.42 ตัว มีจำนวนลูกโคเพศเมีย (อายุต่ำกว่า 6 เดือน) เฉลี่ย 0.48 ตัว และมีจำนวนโคพ่อพันธุ์ (อายุมากกว่า 24 เดือน) เฉลี่ย 0.29 ตัว มีพื้นที่ฟาร์มโคเนื้อทั้งหมด เฉลี่ย 3.85 ไร่ ส่วนใหญ่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์ ร้อยละ 82.58 มีจำนวนพื้นที่ปลูกหญ้า เฉลี่ย 2.38 ไร่ มีการสำรองอาหารสัตว์ ร้อยละ 73.48 โดยส่วนใหญ่มีการสำรองฟางข้าว ร้อยละ 68.94 ในภาพรวมมีปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.45 โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ปัญหาโรคระบาดสัตว์ ค่าเฉลี่ย 1.85 สำหรับปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวม พบว่า ที่มีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.84 โดยปัจจัยที่มีความจำเป็น ต่อการดำเนินโครงการสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร ค่าเฉลี่ย 4.00 และเมื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนหนี้สินในครัวเรือนแตกต่างกัน มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อแตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

(ข)

สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ เรงให้คำแนะนำเกษตรกรหรือจัดฝึกอบรมด้านโรคระบาดสัตว์แก่เกษตรกร ประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ที่อยู่ในพื้นที่หรือใกล้เคียงเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาโคเนื้อของจังหวัดขอนแก่น และหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็แก่เกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ปัจจัย, ความจำเป็น, โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพจังหวัดขอนแก่น

^{1/} สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

^{2/} ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์มหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

คำนำ

สืบเนื่องจาก โคเนื้อในประเทศไทยลดลงเป็นอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งจากความต้องการของประชากรในประเทศ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ และความต้องการของตลาดต่างประเทศ ในขณะที่การผลิตโคเนื้อของประเทศไม่เพียงพอับความต้องการ โดยเฉพาะการผลิตโคเนื้อต้นน้ำที่ต้องใช้เงินลงทุนต่อฟาร์มสูง และระยะเวลาคืนทุนใช้เวลานาน ทำให้เกษตรกรหันไปประกอบอาชีพเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่ผลผลิตมีราคาสูง คืนทุนเร็ว หรือรัฐบาลประกันรายได้ส่งผลให้จำนวนโคเนื้อลดลงเป็นอย่างมาก จนในปัจจุบันเกิดปัญหาการขาดแคลนโคเนื้อ เกษตรกรผู้ผลิตโคเนื้อต้นน้ำส่วนใหญ่ไม่มีกำลังซื้อแม่โคเนื้อมาเลี้ยงได้ เนื่องจากมีราคาแพง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการผลิตโคเนื้อทั้งระบบของประเทศรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาการผลิตโคเนื้อ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้การเพิ่มจำนวนแม่โคเนื้อเป็นนโยบายเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั่วประเทศ มอบหมายให้ กรมปศุสัตว์ ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ จัดทำโครงการ “ฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ” เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในฟาร์มที่มีโรงเรือนขนาดพอดีกับจำนวนโค และปลูกพืชอาหารสัตว์หรือมีแหล่งพืชอาหารสัตว์เพียงพอับความต้องการของโค แทนการเลี้ยงแบบปล่อยแทะเล็มหญ้าทั่วไป ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงดังกล่าวจะทำให้สามารถ ใช้ประโยชน์จากมูลโคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จังหวัดขอนแก่น เป็นอีกจังหวัดหนึ่ง ที่ได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ซึ่งการดำเนินงานโครงการนี้จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ และหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีผลต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรจำนวนมาก เพราะเกษตรกรนอกจากจะปรับวิธีการเลี้ยงโคเนื้อดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องแบกรับภาระหนี้สินจำนวนหนึ่งที่เกิดจากการดำเนินโครงการฯ ดังนั้น จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษา ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาอุปสรรค และเป็นกรอบแนวทางกำหนดนโยบายในการดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ ในโอกาสต่อไป

จากการศึกษาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ทำให้ได้รับทราบถึง ลักษณะพื้นฐานด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ รับทราบสภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรที่ร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น พร้อมแนวทางแก้ไข จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรต่อไป

บุญชู ชมภูสอ

ธันวาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก-ข)
คำนำ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(จ)
สารบัญภาพ	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน	1
1.2 วัตถุประสงค์ของผลงาน	2
1.3 ระยะเวลาการดำเนินการ	2
1.4 ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	2
บทที่ 2 ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	3
2.1 ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง	3
2.2 กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	17
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 วิธีการและผลการดำเนินงาน	26
3.1 วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินการ	26
3.2 ผลการดำเนินการ/วิจารณ์ผล	30
3.3 การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ	50
3.4 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	51
3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	51
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะ	52
4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้	52
4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป	53
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	57
แบบสัมภาษณ์	58

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	แสดงกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดขอนแก่น ที่ใช้ในการศึกษา	27
ตารางที่ 2	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการ ด้านสังคม	31
ตารางที่ 3	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพพื้นฐานบางประการ ด้านเศรษฐกิจ	32
ตารางที่ 4	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพการเลี้ยงโค	35
ตารางที่ 5	แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อ	39
ตารางที่ 6	แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน โครงการฯ	42
ตารางที่ 7	แสดงการเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ จำแนกตาม จำนวนหนี้สินในครัวเรือน	48
ตารางที่ 8	แสดงการเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ จำแนกตาม ระดับการศึกษา	49
ตารางที่ 9	แสดงการเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ	50

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 รูปแบบจำลองแนวคิดการศึกษา

หน้า
26

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน

สืบเนื่องจากจำนวนโคเนื้อในประเทศไทยลดลงเป็นอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จาก 8.03 ล้านตัว ในปี 2549 เหลือเพียง 4.31 ล้านตัว ในปี 2557 รวมทั้งความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งจากความต้องการของประชากรในประเทศ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ และความต้องการของตลาดต่างประเทศ ในขณะที่การผลิตโคเนื้อของประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะการผลิตโคเนื้อต้นน้ำที่ต้องใช้เงินลงทุนต่อฟาร์มสูง และระยะเวลาคืนทุนใช้เวลานาน ทำให้เกษตรกรหันไปประกอบอาชีพเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่ผลผลิตมีราคาสูง คืนทุนเร็ว หรือรัฐบาลประกันรายได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้จำนวนโคเนื้อลดลงเป็นอย่างมาก จนในปัจจุบันเกิดปัญหาการขาดแคลนโคเนื้อ เกษตรกรผู้ผลิตโคเนื้อต้นน้ำส่วนใหญ่ไม่มีกำลังซื้อแม่โคเนื้อมาเลี้ยงได้เนื่องจากมีราคาแพง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการผลิตโคเนื้อทั้งระบบของประเทศ รวมทั้งตัวเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้ออีกด้วย

รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาการผลิตโคเนื้อ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้การเพิ่มจำนวนแม่โคเนื้อเป็นนโยบายเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั่วประเทศ โดยมอบหมายให้กรมปศุสัตว์ ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินโครงการ “ฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ” เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในฟาร์มที่มีโรงเรือนขนาดพอดีกับจำนวนโค และปลูกพืชอาหารสัตว์ หรือมีแหล่งพืชอาหารสัตว์เพียงพอต่อความต้องการของโค แทนการเลี้ยงแบบปล่อยแทะเล็มหญ้าทั่วไป ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงดังกล่าว จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากมูลโคได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และพลังงานทดแทน เป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งของเกษตรกร

จังหวัดขอนแก่น เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ซึ่งในปี 2559 ดำเนินการจำนวน 1 กลุ่ม สมาชิก 20 ราย และปี 2560 จำนวน 13 กลุ่ม สมาชิก 127 ราย รวม 14 กลุ่ม สมาชิก 147 ราย สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น (2560) ซึ่งการดำเนินงานโครงการดังกล่าว นับว่ามีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ และหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีผลต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรจำนวนมาก เพราะเกษตรกรนอกจากจะปรับวิธีการเลี้ยงโคเนื้อดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องแบกรับภาระหนี้สินจำนวนหนึ่งที่เกิดจากการดำเนินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพอีกด้วย

ดังนั้น จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษา ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาอุปสรรค และเป็นกรอบแนวทางกำหนดนโยบายในการดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ ในโอกาสต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของผลงาน เพื่อศึกษา

1.2.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

1.2.3 ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

1.2.4 เปรียบเทียบปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ของเกษตรกรที่มีลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และการได้รับการส่งเสริมและบริการที่แตกต่างกัน

1.3 ระยะเวลาการดำเนินการ

เดือนมกราคม 2566 ถึง เดือนพฤศจิกายน 2566

1.4 ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน

1.4.1 นายสุเทพ เหลาทอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์มหาสารคาม (นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ) สังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์

บทที่ 2

ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลงานเรื่อง ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้ความรู้ทางวิชาการ ความชำนาญงาน หรือ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัย

2.1.2 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็น

2.1.3 โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ

2.1.4 โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระยะที่ 2

2.1.5 เกณฑ์การประเมินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

2.1.6 สถานการณ์ของโรคลัมปีสกินในประเทศไทย

2.2 กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554

2.2.3 ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ฉบับที่ 3,4) พ.ศ.2559,2562

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัย

ปัจจัย หมายถึง สภาวะที่เอื้อ เกื้อหนุน คำจุน เปิดโอกาส เป็นที่อาศัย เป็นองค์ประกอบร่วม หรือ เป็นเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะให้สิ่งนั้นๆ เกิดมีขึ้น ดำเนินต่อไป หรือเจริญงอกงาม

มีผู้กล่าวถึงความหมายคำว่า “ปัจจัย” ไว้มากมายหลายแนวคิดที่แตกต่างกัน จึงได้นำมาอ้างอิง โดยสังเขป เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการศึกษาให้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

เกษม (2550) ให้ความหมาย ปัจจัย (Input) หมายถึง ทรัพยากร (Resources) ที่ใช้ในโครงการ เช่น งบประมาณ คน สิ่งของต่างๆ รวมทั้งวัสดุครุภัณฑ์ หมายความว่าตลอดถึงสิ่งของอื่นๆ กิจกรรมต่างๆ ของโครงการ เช่น การฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์ ปัจจัยการผลิต เป็นต้น

พิกุล (2550) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam ในส่วนของ Input Evaluation เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินความเหมาะสม ความพอเพียง ของทรัพยากร เช่น Man, Money, Material และ Management รวมถึงความเหมาะสมของแผนดำเนินงาน ของโครงการ

เปลื้อง (2563) ให้ความหมายไว้ใน พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ว่า “ปัจจัย” ว่า เหตุ หนทาง เหตุ อันให้ผลเป็นไป เครื่องเกื้อหนุน ของสำหรับอาศัยใช้ เครื่องอาศัยของชีวิต 4 อย่าง คือ ฝ้านุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัยยารักษาโรค รวมเรียกว่า ปัจจัย 4 หรือ จตุปัจจัย

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2563) ให้ความหมายคำสำคัญ “ปัจจัย” สามารถหมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล หนทาง เช่น ให้เกิดความรู้ความสามารถ/องค์ประกอบ, ส่วนประกอบ เช่น ปัจจัยการผลิต/จุดปัจจัย หรือปัจจัยสี่ เครื่องอาศัยเลี้ยงชีวิตของบรรพชิตในพระพุทธศาสนา 4 อย่าง คือ จีวร (ผ้านุ่งห่ม) บิณฑบาต (อาหาร) เสนาสนะ (ที่อยู่) กิลานเภสัช (ยา) โดยปริยายหมายถึงเงินตราก็ได้/ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความต้องการ ซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยภายในและภายนอก มีความสำคัญเหนือการตอบสนองแต่ละบุคคล ที่มีวัตถุประสงค์และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การศึกษา “ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพจังหวัดขอนแก่น” เป็นการศึกษา ทรัพยากร (Resources) สิ่งนำเข้า ที่ใช้ในโครงการ เช่น งบประมาณ คน สิ่งของต่างๆ รวมทั้งวัสดุครุภัณฑ์ สิ่งของอื่นๆ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในโครงการ ซึ่งถือเป็นเหตุภายในที่เกิดขึ้น ทำให้โครงการสำเร็จหรือไม่อย่างไร

2.1.2 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็น

พจนานุกรมแปลไทย - ไทย ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า

จำเป็น หมายถึง ว. ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องทำ ขาดไม่ได้

ความจำเป็น คือ สิ่งเราจะได้อันมาเพื่อใช้การอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งมันจะ มาพร้อมกับความต้องการหรือไม่ก็ได้แล้วแต่กรณีไป ความจำเป็นเปรียบเทียบกับคำว่า Just ที่แปลว่าต้อง แต่ไม่เท่า Must ที่แปลว่าต้องเหมือนกันแต่ว่าเป็นต้องที่บังคับว่าต้องมีอย่างแน่นอน

ปัจจัยที่จำเป็น หมายถึง องค์ประกอบบรวม หรือเงื่อนไข ที่จะต้องทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

ดังนั้น การศึกษา “ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น” ในส่วน “ปัจจัยที่จำเป็น” เป็นการศึกษา องค์ประกอบบรวม หรือเงื่อนไข ที่จะต้องทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ

2.1.3 โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ

กรมปศุสัตว์ (2558) จัดทำคู่มือโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ รายละเอียดดังนี้

1) **ความเป็นมาของโครงการ** โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพเป็น โครงการบูรณาการงานร่วมกันของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงาน ใช้งบประมาณจากกองทุนส่งเสริมเกษตรกร จัดหาปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร ผ่านการกู้ยืมเงินของสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ที่เกษตรกรเป็นสมาชิก เป็นวงเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ปลอดการชำระหนี้เงินต้น และปลอดดอกเบี้ย ในช่วงระยะเวลา 3 ปีแรก ซึ่งจะช่วยลดภาระทางการเงินและการจ่ายค่าดอกเบี้ยของเกษตรกรในช่วงเวลาที่โคเนื้อยังไม่ให้ผลผลิต เกษตรกรจะมีรายได้พอสมควรจากการใช้มูลโคผลิตปุ๋ยอินทรีย์และพลังงานทดแทน นอกเหนือจากผลผลิตโคเนื้อ สร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร ส่งเสริมการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยที่เป็นต้นน้ำของห่วงโซ่การผลิตโคเนื้อของประเทศ

2) วัตถุประสงค์เพื่อ

- 2.1) สร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน
- 2.2) เพิ่มผลผลิตโคเนื้อและความมั่นคงทางอาหาร สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและประเทศ
- 2.3) เป็นแหล่งวัตถุดิบผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และพลังงานทดแทนของประเทศ
- 2.4) สร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ
- 2.5) เพิ่มศักยภาพระบบการผลิตโคเนื้อของประเทศ

3) เป้าหมาย สร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อแก่เกษตรกร 4,000 ราย เพิ่มแม่โคเนื้อพันธุ์ดี 20,000 ตัว ระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558– 2565)

4) วิธีดำเนินงาน

4.1) กรมปศุสัตว์ แต่งตั้งคณะกรรมการ นโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพและคณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระดับจังหวัด

4.2) กรมปศุสัตว์ประชาสัมพันธ์ให้สหกรณ์โคเนื้อ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเกษตรกรทราบรายละเอียดของโครงการ

4.3) การคัดเลือกเกษตรกร

(1) สหกรณ์โคเนื้อและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสำรวจความพร้อม และความต้องการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรสมาชิกตามคุณสมบัติที่กำหนด และจัดทำข้อมูลเสนอคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพพิจารณา

(2) คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพพิจารณาจัดสรรโควตาเป้าหมายให้แก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(3) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรตามโควตาที่ได้รับจัดสรร

4.4) การขอกู้เงิน

(1) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจัดทำคำขอกู้เงินตามแบบฟอร์มที่กำหนดเสนอต่อคณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระดับจังหวัด

(2) คณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระดับจังหวัดพิจารณาคุณสมบัติแผนดำเนินงาน และความเหมาะสมของสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่ขอกู้ และคุณสมบัติของเกษตรกรเข้าร่วมโครงการก่อนนำเสนอคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติเงินกู้

4.5) กรมปศุสัตว์ ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้การเลี้ยงโคเนื้อแบบประณีตแก่เกษตรกร สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

4.6) การสร้าง/ปรับปรุงโรงเรือน และการจัดการอาหารสัตว์ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ขอเบิกจ่ายเงินกู้ เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกสร้างโรงเรือนพร้อมลานปล่อย หรือปรับปรุงโรงเรือน ให้มีความเหมาะสม เทียบเคียงแบบแปลนที่กำหนดในโครงการและใช้ในการปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ไร่

4.7) การจัดหาแม่โคเนื้อ

(1) กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของแม่โคเนื้อ และคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพแม่โคเนื้อระดับจังหวัด โดยได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของแม่โคเนื้อที่เข้าร่วมโครงการตามลำดับความสำคัญดังนี้

(1.1) แม่โคสาวตั้งท้อง (3 – 5 เดือน) จะได้รับการพิจารณา ก่อนเป็นลำดับแรก

(1.2) แม่โคสาวที่มีสุขภาพดี มีความสมบูรณ์พันธุ์ จะได้รับการพิจารณาเข้าร่วมโครงการเป็นลำดับถัดไป หากไม่สามารถจัดหาแม่โคสาวตั้งท้องได้หรือหาได้ไม่เพียงพอ

(2) กรมปศุสัตว์ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจที่จะจำหน่ายโคแม่พันธุ์ตามคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดให้กับเกษตรกรมากขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

(3) โคเนื้อแม่พันธุ์ที่จะจำหน่าย ให้กับเกษตรกรในโครงการ จะต้องผ่านการตรวจโรคทั้งติดต่อและวัณโรค ตรวจความสมบูรณ์พันธุ์ โดยต้องได้รับการรับรองสุขภาพ จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด (ไม่เกิน 6 เดือน) แม่โคเนื้อที่ผ่านการตรวจรับรองสุขภาพ จะได้รับการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์และขึ้นทะเบียน

(4) เกษตรกรร่วมกับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มาเลือกซื้อโคแม่พันธุ์ตามความพึงพอใจ โดยเกษตรกรกับผู้จำหน่ายตกลงซื้อขายกันเอง โดยมีเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์และสหกรณ์โคเนื้อคอยให้คำแนะนำ

(5) เมื่อเลือกซื้อแม่โคเนื้อได้แล้ว สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรขอเบิกจ่ายเงินกู้ซื้อแม่โคต่อคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด

(6) การซื้อขายแม่โคเนื้อต้องมีการทำสัญญาซื้อขายระหว่างผู้จำหน่ายโคแม่พันธุ์กับเกษตรกร โดยมีการจัดทำเอกสารสัญญาซื้อขายที่มีการระบุเงื่อนไขรับประกัน กรณีแม่โคเนื้อตายหรือแท้งลูกภายในระยะเวลา 1 เดือน ผู้ขายจะเปลี่ยนแม่โคทดแทนให้ และกรณีการขายแม่โคสาวที่ไม่ตั้งท้อง ผู้ขายจะต้องวางเงินรับประกันความสมบูรณ์พันธุ์ของแม่โคในวงเงินร้อยละ 10 ของมูลค่าโคที่ตกลงซื้อขายกัน ไว้กับคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด โดยมีระยะเวลาประกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน เพื่อรับรองว่าแม่โคที่ซื้อเข้าโครงการจะสามารถผสมติดได้ภายใน 6 เดือน ถ้าหากภายในระยะเวลาที่กำหนด โคแม่พันธุ์ไม่สามารถผสมติด เกษตรกรสามารถเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแม่โคใหม่ ถ้าไม่สามารถหาแม่โคเปลี่ยนให้เกษตรกร คณะกรรมการฯ สามารถยึดเงินประกันได้

(7) การซื้อโคจะหาซื้อภายในประเทศเป็นลำดับแรก โดยจะทยอยซื้อ เพื่อตัดปัญหาการปั่นราคาที่สูงเกินความเป็นจริง

(8) กรณีหาซื้อวัวในประเทศไม่ได้จริง ๆ จะหารือกับสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ พิจารณาแนวทางการนำเข้าจากต่างประเทศ

(9) กรมปศุสัตว์รับผิดชอบดูแลด้านการผสมพันธุ์โดยใช้การผสมเทียม ทั้งนี้ เกษตรกรสามารถเลือกสายพันธุ์ของน้ำเชื้อได้ เนื่องจากกรมปศุสัตว์มีหน่วยผสมเทียมทั่วประเทศและมีความหลากหลายของสายพันธุ์ให้เกษตรกรเลือกได้ หรือตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผสมเทียม

4.8) การกำกับติดตามการดำเนินโครงการ

(1) การกำกับดูแลระดับนโยบาย กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ โดยมี ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ ผู้แทนชุมนุมสหกรณ์ด้านการเกษตร ผู้แทนเกษตรกรด้านสัตว์ ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร และผู้แทนวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตร) ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้แทนกองบริหารงานกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อช่วยกำหนดนโยบายและกำกับดูแลการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐและเกษตรกรเป็นสำคัญ

(2) การกำกับดูแลระดับพื้นที่ กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อระดับจังหวัด โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด (สำนักงานจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์) ผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัด ผู้แทนเกษตรกร ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ

(2.1) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดติดตามดูแลเกษตรกร ให้คำแนะนำการเลี้ยง การจัดการอาหาร การดูแลสุขภาพสัตว์ การผสมเทียมการติดตามลูกเกิด ขึ้นทะเบียนและทำเครื่องหมายประจำตัวลูกโค

(2.2) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำกับติดตามการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

4.9) กรมปศุสัตว์ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมพลังงานทดแทนสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากมูลโคผลิตปุ๋ยอินทรีย์และก๊าซชีวภาพ

4.10) กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกันประเมินผลโครงการ และสรุปรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพและคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกรทราบ

5) คุณสมบัติของสหกรณ์โคเนื้อหรือกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและเกษตรกร

5.1) คุณสมบัติของสหกรณ์โคเนื้อหรือกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

(1) เป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบธุรกิจด้านการเกษตรมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 50 คน สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องผ่านการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ระดับดีขึ้นไปหรือผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกรของกรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) เป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ มีศักยภาพด้านการผลิตและการตลาดโคเนื้อ ทั้งนี้ สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องจัดทำแผนธุรกิจโคเนื้อครบวงจร ตั้งแต่แผนการผลิตของสมาชิก การจำหน่ายผลผลิต และแผนรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ

(3) สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการต้องไม่ผิดนัดชำระหนี้เงินทุนของทางราชการ เว้นแต่ส่วนราชการที่รับผิดชอบเงินทุนจะเห็นว่ามิใช่ความผิดของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้

5.2) คุณสมบัติของเกษตรกร

(1) เป็นเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคเนื้อหรือกลุ่มเกษตรกร มีความต้องการเลี้ยงโคเนื้อสร้างอาชีพและรายได้ และผ่านการรับรองคุณสมบัติจากสหกรณ์โคเนื้อหรือกลุ่มเกษตรกร

(2) มีสัญชาติไทย อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่สร้างฟาร์มโคเนื้อ

(3) สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ มีโรงเรือนพร้อมลานปล่อยและปลูกพืชอาหารสัตว์ไม่น้อยกว่า 1 ไร่ (ใช้พันธุ์พืชอาหารสัตว์และวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 หรือหญ้ากินนีสีม่วง หญ้าอะตราตัม หญ้ารูชี และมีการจัดทำระบบให้น้ำแบบประณีตใช้น้ำน้อย สามารถผลิตหญ้าเลี้ยงโคเนื้อเพียงพอตลอดปี)

(4) ต้องไม่ผิดนัดชำระหนี้หรือสัญญาโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ หรือเงินทุนของทางราชการโครงการอื่น ๆ เว้นแต่ส่วนราชการจะเห็นว่ามิใช่ความผิดของเกษตรกรที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้

6) คุณลักษณะเฉพาะของแม่โคเนื้อ

6.1) เป็นโคเนื้อเพศเมีย พันธุ์พื้นเมือง พันธุ์ลูกผสมพื้นเมืองบราห์มัน หรือพันธุ์อื่นที่กรมปศุสัตว์ส่งเสริม อายุ 2 – 4 ปี โดยตรวจสอบจากฟันแท้ มีตั้งแต่ 1 คู่ ไม่เกิน 3 คู่

6.2) ความสูงไม่ต่ำกว่า 120 เซนติเมตร โดยวัดตั้งฉากจากพื้นบริเวณขาหน้าขณะที่สัตว์ยืน จนถึงส่วนหลังของสัตว์บริเวณไหล่

6.3) น้ำหนักไม่ต่ำกว่า 280 กิโลกรัม หรือวัดจากเส้นรอบอกของสัตว์บริเวณซอกหลังขาหน้า ได้ยาวไม่ต่ำกว่า 140 เซนติเมตร

6.4) มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีความสมบูรณ์พันธุ์เหมาะสมที่จะเป็นแม่พันธุ์ได้ ไม่มีอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดพิการ ไม่ดูร้าย โดยกำหนดการพิจารณาแม่โคเนื้อเข้าร่วมโครงการตามลำดับความสำคัญดังนี้

(1) พิจารณาแม่โคสาวตั้งท้อง (3 – 5 เดือน) เข้าร่วมโครงการก่อนเป็นลำดับแรก

(2) พิจารณาแม่โคสาวที่มีสุขภาพดี มีความสมบูรณ์พันธุ์ เข้าร่วมโครงการเป็นลำดับถัดไป

6.5) มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ บัตรประจำตัวสัตว์ ได้รับการขึ้นทะเบียนสัตว์ตามการทำเครื่องหมายและขึ้นทะเบียนสัตว์แห่งชาติของกรมปศุสัตว์ ในวันส่งมอบ

6.6) ให้ผลลบลต่อการตรวจทดสอบโรค布鲁เซลโลซิสและวัณโรค ในเวลาไม่เกิน 60 วัน ในวันส่งมอบ โดยนายสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์

6.7) ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยมาแล้วไม่น้อยกว่า 21 วัน และไม่เกิน 120 วัน ในวันส่งมอบ โดยนายสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์

6.8) ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคเฮโมรายิกเซพติกซีเมียมาแล้วไม่น้อยกว่า 21 วัน และไม่เกิน 1 ปี ในวันส่งมอบ โดยนายสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์

6.9) ส่งมอบที่ฟาร์มเกษตรกรหรือสถานที่ที่กำหนด

7) เงื่อนไข

7.1) เป็นเงินกู้ยืมจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร จำนวน 1,000 ล้านบาท ให้กู้ยืมแก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 4,000 รายๆ ละไม่เกิน 250,000 บาท เป็นค่าใช้จ่าย

(1) ค่าแม่โคเนื้อพันธุ์ดี รายละ 5 ตัวๆ ละประมาณ 40,000 บาท เป็นเงิน 200,000 บาท

(2) ค่าก่อสร้างหรือปรับปรุงโรงเรือนพร้อมลานปล่อยและปลูกพืชอาหารสัตว์ เป็นเงิน 50,000 บาท โดยให้เกษตรกรชำระเงินกู้ยืมภายในระยะเวลา 7 ปี ดังนี้

ปีที่ 1 – 3 ปลอดการชำระหนี้เงินต้นและปลอดดอกเบี้ย

ปีที่ 4 – 7 ชำระหนี้เงินต้นร้อยละ 25 ต่อปีพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี

7.2) เป็นเงินจ่ายขาดจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร จำนวน 5.20 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.52 ของวงเงินกู้ยืม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ

1) แผนการใช้จ่ายเงินและแผนส่งคืนเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรแผนการใช้จ่ายเงิน

กรมปศุสัตว์ ขอเบิกจ่ายเงินจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน – ธันวาคม 2558 เพื่อนำไปจ่ายเงินกู้แก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ใช้ในการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีขั้นตอนการใช้จ่ายเงินดังนี้

(1) กรมปศุสัตว์ แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ และคณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระดับจังหวัด

- (2) กรมปศุสัตว์แจ้งหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติของโครงการให้จังหวัดทราบ
- (3) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร จัดทำคำขอกู้เงินตามแบบฟอร์มที่คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฯ กำหนด ผ่านสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อนำเสนอคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับจังหวัดพิจารณา
- (4) คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับจังหวัด พิจารณาคุณสมบัติ แผนดำเนินงาน และความเหมาะสมของสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่ขอกู้ ก่อนนำเสนอคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฯ พิจารณานุมัติ ให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรกู้เงิน พร้อมทั้งแจ้งให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรทราบ
- (5) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร จัดทำหนังสือสัญญาเงินกู้ และหนังสือค้ำประกันเงินกู้
- (6) กรมปศุสัตว์เบิกจ่ายเงินกู้ ให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อนำไปปลูกสร้างโรงเรือนพร้อมลานปล่อยหรือปรับปรุงโรงเรือนให้มีความเหมาะสม และปลูกสร้างแปลงพืชอาหารสัตว์
- (7) กรมปศุสัตว์ เบิกจ่ายเงินกู้ให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อซื้อแม่โค ตามคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนด โดยแม่โคเนื้อต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จากคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพแม่โคเนื้อระดับจังหวัด
- (8) กรมปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ตรวจสอบติดตามการใช้เงินกู้ของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

สำหรับเงินจ่ายขาด กรมปศุสัตว์ ขอเบิกจ่ายปีละ 2 ครั้ง (เดือนมีนาคม และเดือนกันยายน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามการดำเนินโครงการ เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อต้องลงทุนสูง และใช้ระยะเวลาเวลานานกว่าจะได้ผลตอบแทน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะมีรายได้จากการใช้มูลโค ผลิตภัณฑ์อินทรีย์และก๊าซชีวภาพ และการผลิตลูกโคเนื้อ โดยมีแหล่งที่มาของรายได้ และค่าใช้จ่ายหมุนเวียนเพื่อใช้เลี้ยงแม่-ลูกโค

8) ตัวชี้วัด

- 8.1) ร้อยละ 80 ของเกษตรกรสามารถประกอบอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อได้อย่างยั่งยืน
- 8.2) ปริมาณโคเนื้อพันธุ์ดีเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 16,000 ตัว/ปี
- 8.3) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละไม่น้อยกว่า 120,000 บาท/ราย/ปี
- 8.4) ปริมาณการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตและเนื้อโคชำแหละเพิ่มขึ้น ปริมาณการนำเข้าโคเนื้อมีชีวิตและเนื้อโคชำแหละลดลง

2.1.4 โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระยะที่ 2

กรมปศุสัตว์ (2560) จัดทำคู่มือโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระยะที่ 2 รายละเอียดดังนี้

ในปี พ.ศ. 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้กรมปศุสัตว์ดำเนินโครงการ “ ฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ” เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ ให้มีโรงเรือนขนาดพอดีกับจำนวนโค และปลูกพืชอาหารสัตว์หรือมีแหล่งพืชอาหารสัตว์เพียงพอกับความต้องการของโค แทนการเลี้ยงแบบปล่อยแทะเล็มหญ้าทั่วไป โดยได้รับอนุมัติวงเงินกู้ยืม จากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร จำนวน 1,000 ล้านบาท ตามมติคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ครั้งที่ 2/2558 เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558 และในเบื้องต้นกรมปศุสัตว์ ได้ใช้เงินดำเนินโครงการนำร่องไปแล้วจำนวน 100 ล้านบาท สำหรับเกษตรกร 400 ราย ได้มีเกษตรกร แสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก (ประมาณ 5,000 ราย) กรมปศุสัตว์ จึงมีความประสงค์ ดำเนินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพต่อไปในระยะที่ 2

โดยใช้วงเงินกู้ยืมส่วนที่เหลือจำนวน 900 ล้านบาท สำหรับสนับสนุนเกษตรกรในรูปแบบองค์กรเกษตรกร จำนวน 360 องค์กร เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยง โคเนื้ออย่างยั่งยืนแก่เกษตรกร 3,600 ราย

1) วัตถุประสงค์

- 1.1) เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อให้กับเกษตรกรมีรายได้อย่างยั่งยืน
- 1.2) เพื่อเพิ่มผลผลิตโคเนื้อและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ

โดยมีเป้าหมายสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อแก่องค์กรเกษตรกร (สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน) จำนวน 360 องค์กร รวมทั้งสิ้น 3,600 ราย เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพศเมียพันธุ์ดี รายละ 5 ตัว รวม 18,000 ตัว

2) ระยะเวลาดำเนินการ ปี พ.ศ. 2560–2567 (7 ปี)

3) วิธีดำเนินงาน

3.1) โครงสร้างการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ

3.1.1) คณะกรรมการโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ และคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ

3.1.2) คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระดับจังหวัด

3.1.3) ยกร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระดับจังหวัด เสนอคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

3.1.4) กรมปศุสัตว์มอบอำนาจให้ปศุสัตว์จังหวัดปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมปศุสัตว์ เพื่อลงนามในหนังสือบันทึกข้อตกลง และในสัญญาเงินกู้ยืมการดำเนินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ

3.2) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพให้เกษตรกรที่สนใจทราบ

3.3) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด รับสมัครองค์กรเกษตรกร (สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ส่งให้คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระดับจังหวัด ประเมินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดและส่งผลการประเมินให้คณะกรรมการโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ (กรมปศุสัตว์) พิจารณาคัดเลือกองค์กรเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ตามคุณสมบัติองค์กรเกษตรกร และเกษตรกร ดังนี้

3.3.1) คุณสมบัติองค์กรเกษตรกร (วิสาหกิจชุมชน)

- (1) เป็นองค์กรเกษตรกรที่มีความประสงค์เข้าร่วมโครงการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพ
- (2) มีทุนเรือนหุ้นไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท
- (3) มีแผนการผลิตและแผนดำเนินการทางธุรกิจโคเนื้อ
- (4) องค์กรเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ต้องไม่ผิดนัดชำระหนี้เงินทุนของทางราชการ เว้นแต่ส่วนราชการที่รับผิดชอบเงินทุนจะเห็นว่ามิใช่ความผิดขององค์กรเกษตรกรที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้
- (5) องค์กรเกษตรกรคัดเลือกเกษตรกรที่คุณสมบัติตามที่กำหนด องค์กรละ 10 ราย รายละ 5 ตัว

3.3.2) คุณสมบัติขององค์กรเกษตรกร (สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร)

- (1) เป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม หรือเป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรอื่นที่มีการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม
- (2) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจะต้องมีทุนเรือนหุ้นไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท
- (3) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีแผนการผลิต และแผนการดำเนินการธุรกิจโคนม
- (4) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการฯ ต้องไม่ผิดนัดชำระหนี้เงินทุนของทางราชการ เว้นแต่ส่วนราชการที่รับผิดชอบเงินทุนจะเห็นว่ามิใช่ความผิดของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้
- (5) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรคัดเลือกเกษตรกรที่คุณสมบัติตามที่กำหนด สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรละ 20 ราย ๆ ละ 5 ตัว

3.3.3) คุณสมบัติของเกษตรกร

- (1) เป็นสมาชิกองค์กรเกษตรกร มีสัญชาติไทยอายุ 20 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 65 ปี ณ วันทำสัญญา มีความต้องการเข้าร่วมโครงการฟาร์มโคนมสร้างอาชีพ และผ่านการรับรองคุณสมบัติจากคณะกรรมการองค์กรเกษตรกร
- (2) มีที่ตั้งฟาร์มโคนมอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรเกษตรกรนั้น และสมาชิกมีภูมิลำเนาที่สามารถดูแลฟาร์มโคนมของตนเองได้ตลอดเวลา
- (3) มีโรงเรือนพร้อมลานปล่อย มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ไม่น้อยกว่า 3 ไร่ (ใช้พันธุ์พืชอาหารสัตว์และวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับสภาพแต่ละพื้นที่ เช่น หญ้าเนเปียร์หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าอะตราตัม หญ้ารูซี หญ้าแพงโกล่า เป็นต้น และสามารถบริหารจัดการหาพืชอาหารสัตว์เลี้ยงโคเพียงพอตลอดปี โดยพื้นที่ปลูกหญ้าดังกล่าวต้องเป็นพื้นที่ที่มีหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของ หรือมีหลักฐานการขอใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างน้อย 7 ปี)
- (4) ต้องไม่เป็นบุคคลที่ผิดนัดชำระหนี้หรือสัญญาโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ หรือเงินทุนของทางราชการโครงการอื่น ๆ เว้นแต่ส่วนราชการจะเห็นว่ามิใช่ความผิดของเกษตรกรที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้
- (5) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ต้องสะสมเงินทุน เช่น มีการออมทรัพย์รายเดือน รายปี หรือสะสมทุนจากผลประโยชน์ที่ดำเนินการร่วมกันตามความเหมาะสมไว้กับองค์กรเกษตรกรของตนเอง เพื่อลดความเสี่ยงและสร้างสภาพคล่องขององค์กร
- (6) เกษตรกรต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์เข้าไปตรวจสอบและดูแลสุขภาพแม่โคนมของโครงการฯ
- (7) สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการได้

3.4) การขอสินเชื่อองค์กรเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจัดทำเอกสารประกอบแผนการขอสินเชื่อ ตามแบบฟอร์มที่กำหนด

3.5) กรมปศุสัตว์ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้การเลี้ยงโคนมแบบประณีตแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร

3.6) การสร้างปรับปรุงโรงเรือน และการจัดการอาหารสัตว์ โดยองค์กรเกษตรกรขอเบิกจ่ายเงินกู้เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกสร้างโรงเรือนพร้อมลานปล่อย หรือปรับปรุงโรงเรือนให้มีความเหมาะสมเทียบเคียงแบบแปลนที่กำหนดในโครงการ และปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 3 ไร่ต่อราย อาจเป็นรายเดี่ยวหรือดำเนินร่วมกันก็ได้

3.7) การจัดหาโคเนื้อเพศเมีย

3.7.1) กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของโคเนื้อเพศเมีย และคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพโคเนื้อเพศเมียระดับจังหวัดโดยได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของโคเนื้อเพศเมีย ที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

- (1) เป็นโคเนื้อเพศเมียพันธุ์ลูกผสมพื้นเมืองบราห์มันหรือพันธุ์อื่นที่กรมปศุสัตว์ส่งเสริม
- (2) อายุระหว่าง 2-4 ปี โดยตรวจสอบจากฟันแท้ มีตั้งแต่ 1 คู่ ไม่เกิน 3 คู่
- (3) เป็นโคอุ่มท้องไม่ต่ำกว่า 3 เดือน หรือ มีลูกติด
- (4) น้ำหนักไม่น้อยกว่า 280 กิโลกรัม
- (5) ความสูงไม่ต่ำกว่า 120 เซนติเมตร โดยวัดตั้งฉากจากพื้นราบตามแนวซอกขาหน้าถึงบริเวณสันไหล่
- (6) มีสุขภาพดี และมีระบบสืบพันธุ์ปกติ ไม่มีอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งพิการ ไม่ดูร้าย มีความสมบูรณ์พันธุ์เหมาะสมที่จะเป็นแม่พันธุ์ได้
- (7) โคทุกตัวจะต้องมีผลการตรวจโรคจากหน่วยงานราชการว่าไม่เป็นโรควัณโรค (Tuberculosis) และโรคแท้งติดต่อ (Brucellosis) ภายในเวลาไม่เกิน 6 เดือน ในวันเสนอราคา
- (8) มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ บัตรประจำตัวสัตว์ ได้รับการขึ้นทะเบียนสัตว์ตามการทำเครื่องหมายและขึ้นทะเบียนสัตว์แห่งชาติของกรมปศุสัตว์ในวันส่งมอบ
- (9) ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and mouth disease) ทั้ง 3 ชนิด (O, A, Asia1) มาแล้วไม่น้อยกว่า 21 วัน และไม่เกิน 120 วัน ในวันที่ส่งมอบโดยสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์
- (10) ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอบวม (Haemorrhagic septicemia) มาแล้วไม่น้อยกว่า 21 วัน และไม่เกิน 1 ปี ในวันที่ส่งมอบ โดยสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์

3.7.2) กรมปศุสัตว์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจที่ต้องการจำหน่ายโคเนื้อเพศเมียตามคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดมาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

3.7.3) เกษตรกรร่วมกับองค์กรเกษตรกรเลือกซื้อโคเนื้อเพศเมียตามความพึงพอใจ และตกลงซื้อขายกับผู้จำหน่ายโดยมีเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์และสหกรณ์โคเนื้อคอยให้คำแนะนำ

3.7.4) เมื่อเลือกซื้อโคเนื้อเพศเมียได้แล้ว องค์กรเกษตรกรจึงขอเบิกเงินกู้จากคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระดับจังหวัด

3.7.5) การซื้อขายโคเนื้อเพศเมียต้องมีการทำสัญญาซื้อขายระหว่างผู้จำหน่ายโคเนื้อเพศเมียกับองค์กรเกษตรกร โดยมีการจัดทำเอกสารสัญญาซื้อขายที่มีการระบุเงื่อนไขรับประกันคุณภาพกรณีโคเนื้อเพศเมียตายหรือแท้งลูกภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์หากเป็นสาเหตุจากโคเนื้อเพศเมียไม่ตรงกับคุณลักษณะที่กำหนด ผู้ขายจะเปลี่ยนโคเนื้อเพศเมียทดแทนให้

3.7.6) การซื้อโคจะหาซื้อภายในประเทศเป็นลำดับแรก โดยจะทยอยซื้อเพื่อตัดปัญหาการตั้งราคาที่สูงเกินความเป็นจริง

3.7.7) กรณีหาซื้อโคในประเทศไม่ได้ จะหารีบกักบงค์กรเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพิจารณาแนวทางการนำเข้าจากต่างประเทศ

3.8) กรมปศุสัตว์รับผิดชอบดูแลด้านสุขภาพ การผสมเทียม และสนับสนุนพ่อพันธุ์

3.9) กรมปศุสัตว์ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมพลังงานทดแทนสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากมูลโคผลิตปุ๋ยอินทรีย์และก๊าซชีวภาพ

3.10) การกำกับติดตามการดำเนินโครงการ

3.10.1) คณะกรรมการโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และให้คำแนะนำการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์

3.10.2) คณะทำงานบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระดับจังหวัด (ภายใต้คำสั่งคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด) กำกับและติดตามผลการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.11) การตรวจเยี่ยมติดตามและประเมินผลโครงการ

3.11.1) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและหน่วยงานกรมปศุสัตว์ในพื้นที่ดำเนินการติดตามตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำการเลี้ยง การจัดการอาหารสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์ การผสมเทียม การติดตามลูกเกิด ขึ้นทะเบียนและทำเครื่องหมายประจำตัวลูกโค โดยกำหนดการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ปีละไม่น้อยกว่า 4 ครั้งเพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จของโครงการว่าเกษตรกรสามารถใช้เงินกู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.11.2) กรมปศุสัตว์กรมส่งเสริมสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินผลโครงการในภาพรวม และสรุปรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพและคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรทราบ

4) งบประมาณ

4.1) กรมปศุสัตว์ กู้ยืมเงินจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร จำนวน 900 ล้านบาท ให้องค์กรเกษตรกรกู้ยืมโดยปลอดภาระดอกเบี้ย เพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 3,600 ราย ทยอยไม่เกิน 250,000 บาท เป็นค่าใช้จ่าย ได้แก่

4.1.1) ค่าก่อสร้างหรือปรับปรุงโรงเรือนพร้อมลานปล่อยและปลูกพืชอาหารสัตว์ เป็นเงิน 50,000 บาท

4.1.2) ค่าโคเนื้อเพศเมียพันธุ์ดี ทยอย 5 ตัวๆ ละประมาณ 40,000 บาท เป็นเงิน 200,000 บาทโดยให้องค์กรเกษตรกรชำระเงินกู้ยืมภายในระยะเวลา 7 ปี ดังนี้

ปีที่ 1 –3 ปลอดการชำระหนี้เงินต้น

ปีที่ 4 –7 ชำระหนี้เงินต้นร้อยละ 25 ต่อปี

4.2) เงินจ่ายขาดจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและติดตามผลการดำเนินโครงการ จำนวน 7.458 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.8286

5) ตัวชี้วัด

- 5.1) ร้อยละ 80 ของเกษตรกรสามารถประกอบอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อได้อย่างยั่งยืน
- 5.2) ปริมาณฐานโคเนื้อพันธุ์ดีเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 14,400 ตัว/ปี
- 5.3) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละไม่น้อยกว่า 120,000 บาท/ราย/ปี
- 5.4) ปริมาณการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตและเนื้อโคชำแหละเพิ่มขึ้น การนำเข้าสินค้าดังกล่าวลดลง

2.1.5 เกณฑ์การประเมินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

กรมปศุสัตว์ (2558) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมปศุสัตว์ได้ดำเนินงาน โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระหว่างปี 2558-2562 สืบเนื่องจากจำนวนและผู้เลี้ยงโคเนื้อของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร ส่งเสริมการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยที่เป็นต้นน้ำของห่วงโซ่การผลิตโคเนื้อของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มผลผลิตโคเนื้อและความมั่นคงทางอาหาร สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และประเทศเป็นแหล่งวัตถุดิบผลิตปุ๋ยอินทรีย์และพลังงานทดแทนของประเทศสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและเพื่อเพิ่มศักยภาพระบบการผลิตโคเนื้อของประเทศ การดำเนินการ กรมปศุสัตว์ได้สั่งการให้จังหวัดขอนแก่นรับสมัครเกษตรกรซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการรวม 14 กลุ่ม 147 ราย และขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการปีที่ 4 (2558-2564) จังหวัดขอนแก่นจึงประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยมีหลักเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 1) กรมปศุสัตว์ประชาสัมพันธ์ให้สหกรณ์โคเนื้อ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเกษตรกรทราบ รายละเอียดของโครงการ
- 2) การคัดเลือกเกษตรกร
 - (1) สหกรณ์โคเนื้อและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสำรวจความพร้อม และความต้องการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรสมาชิกตามคุณสมบัติที่กำหนด และจัดทำข้อมูลเสนอคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพพิจารณา
 - (2) คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพพิจารณาจัดสรรโควตาเป้าหมายให้แก่แต่ละสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร
 - (3) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรตามโควตาที่ได้รับจัดสรร
- 3) การบริหารจัดการสินเชื่อ (การขอกู้เงินและการส่งคืนเงินกู้)
 - (1) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจัดทำคำขอกู้เงินตามแบบฟอร์มที่กำหนดเสนอต่อ คณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระดับจังหวัด
 - (2) คณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระดับจังหวัดพิจารณาคุณสมบัติแผนดำเนินงาน และความเหมาะสมของสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่ขอกู้ และคุณสมบัติของเกษตรกรเข้าร่วมโครงการก่อนนำเสนอคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติเงินกู้
- 4) กรมปศุสัตว์ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้การเลี้ยงโคเนื้อแบบประณีตแก่เกษตรกร สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
- 5) การสร้าง/ปรับปรุงโรงเรือน และการจัดการอาหารสัตว์ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรขอเบิกจ่ายเงินกู้เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกสร้างโรงเรือนพร้อมลานปล่อย หรือปรับปรุงโรงเรือนให้มีความเหมาะสมเทียบเคียงแบบแปลนที่กำหนดในโครงการ และใช้ในการปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ไร่

6) การจัดหาแม่โคเนื้อ

6.1) กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของแม่โคเนื้อ และคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพแม่โคเนื้อระดับจังหวัด โดยได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของแม่โคเนื้อที่เข้าร่วมโครงการตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

6.1.1) แม่โคสาวตั้งท้อง (3 – 5 เดือน) จะได้รับการพิจารณาเข้าร่วมโครงการก่อนเป็นลำดับแรก

6.1.2) แม่โคสาวที่มีสุขภาพดี มีความสมบูรณ์พันธุ์ จะได้รับการพิจารณาเข้าร่วมโครงการเป็นลำดับถัดไป หากไม่สามารถจัดหาแม่โคสาวตั้งท้องได้หรือหาได้ไม่เพียงพอ

6.2) กรมปศุสัตว์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจที่จะจำหน่ายโคแม่พันธุ์ตามคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดให้กับเกษตรกรมาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

6.3) โคเนื้อแม่พันธุ์ที่จะจำหน่ายให้กับเกษตรกรในโครงการจะต้องผ่านการตรวจโรคทั้งติดต่อและวัณโรค ตรวจความสมบูรณ์พันธุ์ โดยต้องได้รับการรับรองสุขภาพจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด (ไม่เกิน 6 เดือน) แม่โคเนื้อที่ผ่านการตรวจรับรองสุขภาพจะได้รับการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์และขึ้นทะเบียน

6.4) เกษตรกรร่วมกับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มาเลือกซื้อโคแม่พันธุ์ตามความพึงพอใจ โดยเกษตรกรกับผู้จำหน่ายตกลงซื้อขายกันเองโดยมีเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์และสหกรณ์โคเนื้อคอยให้คำแนะนำ

6.5) เมื่อเลือกซื้อแม่โคเนื้อได้แล้ว สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรขอเบิกจ่ายเงินกู้ซื้อแม่โค ต่อคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด

6.6) การซื้อขายแม่โคเนื้อต้องมีการทำสัญญาซื้อขายระหว่างผู้จำหน่ายโคแม่พันธุ์กับเกษตรกร โดยมีการจัดทำเอกสารสัญญาซื้อขายที่มีการระบุเงื่อนไขรับประกัน กรณีแม่โคเนื้อตายหรือแท้งลูกภายในระยะเวลา 1 เดือน ผู้ขายจะเปลี่ยนแม่โคทดแทนให้ และกรณีการขายแม่โคสาวที่ไม่ตั้งท้อง ผู้ขายจะต้องวางเงินรับประกันความสมบูรณ์พันธุ์ของแม่โคในวงเงินร้อยละ 10 ของมูลค่าโคที่ตกลงซื้อขายกัน ไว้กับคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด โดยมีระยะเวลาประกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน เพื่อรับรองว่าแม่โคที่ซื้อเข้าโครงการจะสามารถผสมติดได้ภายใน 6 เดือน ถ้าหากภายในระยะเวลาที่กำหนดโคแม่พันธุ์ไม่สามารถผสมติด เกษตรกรสามารถเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแม่โคใหม่ ถ้าไม่สามารถหาแม่โคเปลี่ยนให้เกษตรกร คณะกรรมการฯ สามารถยึดเงินประกันได้

6.7) การซื้อโคจะหาซื้อภายในประเทศเป็นลำดับแรก โดยจะทยอยซื้อเพื่อตัดปัญหาการปั่นราคาที่สูงเกินความเป็นจริง

6.8) กรณีหาซื้อวัวในประเทศไม่ได้จริง ๆ จะหารือกับสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ พิจารณาแนวทางการนำเข้าจากต่างประเทศ

6.9) กรมปศุสัตว์รับผิดชอบดูแลด้านการผสมพันธุ์โดยใช้การผสมเทียม ทั้งนี้ เกษตรกรสามารถเลือกสายพันธุ์ของน้ำเชื้อได้ เนื่องจากกรมปศุสัตว์มีหน่วยผสมเทียมทั่วประเทศและมีความหลากหลายของสายพันธุ์ให้เกษตรกรเลือกได้ หรือตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผสมเทียม

7) การกำกับติดตามการดำเนินโครงการ

7.1) การกำกับดูแลระดับนโยบาย กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ ผู้แทนชุมนุมสหกรณ์ด้านการเกษตร ผู้แทนเกษตรกรด้านสัตว์ ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรและผู้แทนวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตร) ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

และผู้แทน กองบริหารงานกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อช่วยกำหนดนโยบายและกำกับดูแลการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐและเกษตรกรเป็นสำคัญ

7.2) การกำกับดูแลระดับพื้นที่ กรมปศุสัตว์แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฟาร์มโคเนื้อระดับจังหวัด โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด (สำนักงานจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์) ผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัด ผู้แทนเกษตรกร ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ

7.3) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดติดตามดูแลเกษตรกร ให้คำแนะนำการเลี้ยง การจัดการอาหาร การดูแลสุขภาพสัตว์ การผสมเทียมการติดตามลูกเกิด ขึ้นทะเบียนและทำเครื่องหมายประจำตัวลูกโค

7.4) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำกับติดตามการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

8) กรมปศุสัตว์ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมพลังงานทดแทน สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากมูลโคผลิตปุ๋ยอินทรีย์และก๊าซชีวภาพ

9) กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกันประเมินผลโครงการ และสรุปรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลโครงการฟาร์มโคเนื้อ สร้างอาชีพและคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกรทราบ

2.1.6 สถานการณ์ของโรคล้มปัสกนในประเทศไทย

กรมปศุสัตว์ (2564) รายงานว่าโรคล้มปัสกน เป็นโรคที่เกิดจาก เชื้อไวรัส ที่ก่อโรค และทำให้เกิดความเสียหาย ในโค กระบือ เป็นโรคประจำถิ่น ในประเทศแถบแอฟริกา โรคนี้สามารถติดต่อกันได้ง่าย โดยมีแมลง ดูดเลือดเป็นพาหะนำโรคที่สำคัญ ได้แก่ ยุง แมลงวันคอก เหลือบ และเห็บ เป็นต้น โค กระบือ ที่ป่วยด้วยโรคนี้จะแสดงอาการมีไข้ อุณหภูมิอาจสูงถึง 41 องศา ทำให้สัตว์ซึม เบื่ออาหารชูปนม อาการที่สำคัญคือ จะพบตุ่มนูนที่บริเวณผิวหนัง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 2-5 เซนติเมตรโดยเฉพาะบริเวณหัว คอ ขา และเต้านม อวัยวะเพศ โดยตุ่มขึ้นมาจะมีลักษณะแข็ง กลมนูนขึ้นจากผิวโดยรอบ นอกจากนี้ ยังพบอาการต่อมน้ำเหลืองบวมโตเยื่อตาขาวอักเสบ เยื่อจมูกอักเสบ และสามารถพบตุ่มน้ำ หรือแผลจากการแตกของตุ่มน้ำได้ ในบริเวณ เยื่อเมือกในช่องปาก ทางเดินอาหาร หลอดลม และปอดได้ อาจพบการบวมน้ำในบริเวณช่องท้องสัตว์ ซึ่งส่งผลให้สัตว์ไม่ยอมเคลื่อนไหว ในโคนมอาจทำให้ ปริมาณน้ำนมลดลง ถึง 25 - 65 % ได้ และในพ่อพันธุ์อาจส่งผล ให้เกิดการเป็นหมันชั่วคราวหรือถาวรได้ ส่วนแม่พันธุ์ อาจส่งผลให้แท้ง และเกิดการกลับสัดซ้ำ ทั้งนี้ สัตว์ที่หายป่วยแล้ว จะไม่เป็นพาหะของโรค กรมปศุสัตว์ได้มีการแจ้งเตือน ในเดือนสิงหาคม 2563 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้มีการเฝ้าระวัง โรค และประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่เกษตรกร เกี่ยวกับโรคล้มปัสกน และแนวทาง การป้องกันโรค เดือนธันวาคม 2563 กรมปศุสัตว์ ได้ประกาศชะลอการนำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรซึ่งโค กระบือหรือซากโค ซากกระบือ จากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เดือนมีนาคม 2564 กรมปศุสัตว์ได้มีหนังสือมาตรการเพิ่มเติมทั้งการเข้มงวด การเฝ้าระวัง และมาตรการป้องกัน และควบคุมโรค กรณีสงสัยโรคล้มปัสกน วันที่ 29 มีนาคม 2564 มีรายงาน การตรวจพบโค แสดงอาการสงสัยโรคล้มปัสกน ที่บ้านดอนแดง ตำบลแสนสุข อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด และมีการตรวจยืนยันพบเชื้อไวรัสโรคล้มปัสกน ครั้งแรกในประเทศไทย ในเวลาต่อมา เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2564 และได้รายงานไปยังองค์การสุขภาพสัตว์โลก (OIE) ในวันที่ 9 เมษายน 2564 และต่อมาได้มีการเผยแพร่ระบาดไปทุกภูมิภาค

ของประเทศไทย ก่อนที่จะมีการควบคุมป้องกันโรค จนสถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติ ในปี 2566 แต่ยังมี การเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

2.2 กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554

กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ประจำปีงบประมาณ 2562 (2562) ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้มี เหตุผลเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรซึ่งตราขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้หลุดพ้นจาก หนี้สิน มีที่ทำกินเป็นของตนเอง และให้สามารถเพิ่มผลผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งช่วยรักษาเสถียรภาพ ของราคาผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นกับผลิตภัณฑ์อาหารให้อยู่ในราคาที่เหมาะสม อันเป็นผลดีแก่ทั้งผู้ผลิตและ ผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งได้ใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ทำให้มีสาระสำคัญและรายละเอียดบางอย่างไม่ เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การค้าระหว่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงแนวนโยบาย ในการสงเคราะห์เกษตรกรที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบ กับกระทรวงการคลังมีนโยบาย ในการโอนกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรที่ตั้งอยู่ในกระทรวงการคลัง ให้ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนสงเคราะห์ เกษตรกรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และแนวนโยบายที่เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้อง ตราพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 นี้ขึ้น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การจัดตั้งและลักษณะของกองทุน กฎหมายกำหนดให้จัดตั้งกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุน สงเคราะห์เกษตรกร” ในสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย เงินและทรัพย์สินตามข้อ 2) เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายช่วยเหลือหรือส่งเสริมในกิจการตามข้อ 3) และกำหนดให้สำนักงาน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของกองทุนและดำเนินการเบิกจ่ายเงินกองทุน ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ เงินกองทุนที่สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เก็บรักษา ให้นำไปหา ดอกผลโดยการฝากออมหรือฝากประจำกับธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจ หรือการซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลได้ แต่ การหาดอกผลจากเงินกองทุนนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ต้องขออนุมัติจากกระทรวงการคลัง

2) เงินและทรัพย์สินของกองทุน กำหนดให้กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ประกอบด้วยเงินและ ทรัพย์สิน ดังนี้

2.1) เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินที่โอนมาจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ที่จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2517 ที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของ กองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

2.2) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2.3) ค่าธรรมเนียมการส่งออกและค่าธรรมเนียมการนำเข้าที่เรียกเก็บได้ตามพระราชบัญญัติ

นี้

2.4) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

2.5) ดอกผลของเงินกองทุน

2.6) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

3) กิจการของกองทุน กำหนดให้กิจการตามโครงการที่จะใช้จ่ายเงินจากกองทุน ได้แก่

3.1) การส่งเสริมการผลิตผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โดย

(1) จัดหาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่มีคุณภาพเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาที่เป็นธรรม
 (2) ให้เกษตรกรกู้เพื่อการลงทุนในการผลิต เก็บรักษา หรือจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรม
 ขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร

(3) ดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำหรือที่ดินให้เกษตรกรเข้าทำกิน การจัดหากรรมสิทธิ์ หรือ
 สิทธิในที่ดินให้แก่เกษตรกร การปฏิรูปที่ดินและการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(4) ดำเนินการอื่นใดอันจะก่อประโยชน์ในการผลิตผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้น หรือ
 ผลิตภัณฑ์อาหาร รวมทั้งการส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมการเกษตร

3.2) การส่งเสริมการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานคุณภาพของผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้น
 หรือผลิตภัณฑ์อาหาร

3.3) การรักษาเสถียรภาพของราคาและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้น หรือ
 ผลิตภัณฑ์อาหาร โดย

(1) ซื้อหรือรับจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหารในราคาที่กำหนด

(2) จำหน่ายภายในหรือนอกราชอาณาจักรซึ่งผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์
 อาหาร

(3) ดำเนินการอื่นใดอันจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งกิจการตามข้อ 3.3)

3.4) การดำเนินการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อป้องกันและขจัดภัยอันจะเป็นผลเสียหายแก่
 เกษตรกร

3.5) การศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาการผลิต การแปรรูปหรือการตลาด ซึ่งผลิตผลเกษตรกรรม
 ขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

3.6) การติดตามผลการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับการช่วยเหลือหรือส่งเสริมจากกองทุน

4) การจัดสรรเงินกองทุน กฎหมายกำหนดให้จัดสรรเงินกองทุนจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของ
 เงินกองทุนเป็นเงินหมุนเวียนเพื่อใช้จ่ายในกิจการตามข้อ 3) โดยการจัดสรรเงินกองทุนนั้นให้คำนึงถึงเกษตรกร
 ที่ประสบความเดือดร้อนเป็นหลักก่อน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดย
 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สรุปได้ว่า การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรของรัฐบาล เป็นแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรที่
 ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งตั้งมาเป็นเวลาเกือบ 50 ปี และได้มีการปรับปรุงระเบียบ
 หรือเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงเป็นแหล่งทุนอีกทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร
 ที่มีดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย แต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ จัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554

กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ประจำปีงบประมาณ 2562 (2562) ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์
 เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554
 สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) กิจการตามโครงการที่จะใช้จ่ายเงินจากกองทุน ได้แก่ กิจการดังต่อไปนี้

1.1) การส่งเสริมการผลิตผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร ดังนี้

(1) การจัดหาปัจจัยการผลิตจะต้องเป็นปัจจัยการผลิตผลผลิตเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหารที่มีความจำเป็นต่อการผลิตและมีคุณภาพ เพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาที่เป็นธรรม

(2) ให้องค์กรเกษตรกรกู้ยืมเพื่อการผลิต การเก็บรักษาหรือจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โดยจะต้องเสนอรายละเอียดของโครงการ ประโยชน์ที่จะได้รับ และแผนการชำระเงินกู้ยืมคืนกองทุน

(3) ดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำ หรือที่ดินให้เกษตรกรเข้าทำกิน การจัดหากรรมสิทธิ์หรือสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เกษตรกร การปฏิรูปที่ดิน และจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยจะต้องพิจารณาถึงเหตุผลความจำเป็นของการดำเนินการและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น โดยเทียบกับการใช้จ่ายเงินกองทุน

(4) ดำเนินการอื่นใดอันจะก่อประโยชน์ในการผลิตผลผลิตเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร รวมถึงการส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมเกษตร โดยจะต้องเสนอโครงการเป็นรายการกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เมื่อเทียบกับการใช้จ่ายเงินกองทุน

1.2) การส่งเสริมการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานคุณภาพของผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โดยเสนอแผนการดำเนินการในการส่งเสริมผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้น หรือผลิตภัณฑ์อาหารเป็นรายแผนงาน ประโยชน์ที่จะได้รับหรือประโยชน์สาธารณะโดยเทียบกับการใช้จ่ายเงินกองทุน

1.3) โครงการเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร ดังนี้

(1) ซื้อหรือรับจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหารไม่เกินในราคาที่เหมาะสมการกำหนด โดยจะต้องเสนอแผนการดำเนินงานและราคาซื้อหรือรับจำหน่ายที่เหมาะสมพร้อมเหตุผลเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) จำหน่ายซึ่งผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหารภายในหรือนอกราชอาณาจักร จะต้องเสนอแผนการดำเนินงานและราคาจำหน่ายที่เหมาะสม พร้อมเหตุผลประกอบการพิจารณา

(3) ดำเนินการอื่นใดอันจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพของราคา และจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร จะต้องเสนอแผนการดำเนินงานหรือโครงการพร้อมเหตุผลเพื่อประกอบการพิจารณา

1.4) โครงการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อป้องกันและขจัดภัยอันจะเป็นผลเสียหายแก่เกษตรกร โดยโครงการที่เสนอจะต้องแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนและประโยชน์ในการป้องกันและขจัดภัยอันจะเป็นผลเสียหายแก่เกษตรกร ทั้งนี้ ต้องไม่ซ้ำซ้อนหรือไม่ขัดกับกฎหมายหรือระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.5) การศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาการผลิต การแปรรูป หรือการตลาด ซึ่งผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โดยให้เสนอรายละเอียดการศึกษาดังกล่าวรวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับหรือประโยชน์สาธารณะ

กรณีที่ไม่มียกเว้นอื่นใดรับผิดชอบในกิจการตามที่กล่าวมา ให้คณะกรรมการพิจารณาให้การสนับสนุนได้ องค์กรเกษตรกรสามารถขอยื่นขอรับจัดสรรเงินได้โดยตรงเฉพาะกรณีตาม 1.1 (1) และ (2) และ 1.5 โดยต้องมีมติที่ประชุมใหญ่ขององค์กรให้ความเห็นชอบ และในกรณีองค์กรเกษตรกรขอรับการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อเป็นสินเชื่อแก่สมาชิกขององค์กรเกษตรกรจะต้องเสนอผ่านหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแล

2) การขอรับการจัดสรรเงินจากกองทุนผ่านหน่วยงานภาครัฐ ภายในระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 ใช้บังคับ ให้องค์กรเกษตรกรขอรับการจัดสรรเงินจากกองทุนผ่านหน่วยงานของรัฐ ดังต่อไปนี้

2.1) สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม ชุมนุมสหกรณ์ดังกล่าวและกลุ่มเกษตรกร ให้ยื่นต่อกรมส่งเสริมสหกรณ์

2.2) วิสาหกิจชุมชนให้ยื่นต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

2.3) องค์กรเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรให้ยื่นต่อสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

2.4) องค์กรเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกรแห่งชาติ ให้ยื่นต่อสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

3) ในกรณีองค์กรเกษตรกรขอกู้ยืมเงิน ให้หาหลักทรัพย์หรือคณะกรรมการบริหารองค์กรและผู้จัดการหรือผู้ทำหน้าที่ในลักษณะงานดังกล่าวมาค้ำประกันการกู้ยืม

4) ให้คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาอนุมัติเงินกองทุน สำหรับค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานและค่าบริหารโครงการตามความจำเป็นและเหมาะสม

5) โครงการส่งเสริมหรือสงเคราะห์การผลิตผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นและผลิตภัณฑ์อาหารที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐบาล หากหน่วยงานของรัฐที่เสนอโครงการมีกองทุนที่ให้การส่งเสริมหรือสงเคราะห์โดยเฉพาะอยู่แล้ว แต่จำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติมให้จัดสรรเงินให้หน่วยงานของรัฐนั้นได้

6) ให้นำประวัติการใช้จ่ายเงินกองทุนของส่วนราชการย้อนหลัง 3 ปี มาเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินกองทุน

7) การพิจารณาโครงการเพื่อส่งเสริมการผลิต ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเกษตรกรได้รับจัดสรรไม่เกินร้อยละแปดสิบของแผนการใช้จ่ายเงินของโครงการ

8) การพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเพื่อดำเนินธุรกิจขององค์กรเกษตรกรให้พิจารณาอนุมัติวงเงินได้ไม่เกิน 5 เท่าของทุนเรือนหุ้นร่วมกับทุนสำรองขององค์กรเกษตรกร เว้นแต่กรณีที่มีมติที่ประชุมใหญ่ขององค์กรเกษตรกรเห็นชอบให้เกินกว่า 5 เท่าของทุนเรือนหุ้นร่วมกับทุนสำรองขององค์กรเกษตรกร ในกรณีองค์กรเกษตรกรไม่มีทุนเรือนหุ้น หรือทุนสำรองและวงเงินที่ได้รับจัดสรรไม่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมหรือโครงการที่เสนอขอให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงวงเงินที่กำหนดในวรรคแรกเพื่อประกอบการพิจารณา

9) การพิจารณาโครงการที่เสนอต้องไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการที่สถาบันการเงินหรือกองทุนอื่นได้อนุมัติ

10) โครงการเพื่อสนับสนุนงานวิจัยของส่วนราชการหรือองค์กรเกษตรกร ต้องกำหนดให้ผลงานหรือสิทธิในผลงานหรือทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยเป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สรุปได้ว่า ระเบียบฉบับนี้ออกมาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับการจัดสรรเงินจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรในการดำเนินกิจการที่กำหนดไว้ ได้แก่ การส่งเสริมการผลิตผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร การส่งเสริมการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานคุณภาพของผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โครงการเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลิตภัณฑ์อาหาร โครงการที่จำเป็นเร่งด่วนเพื่อป้องกันและขจัดภัยอันจะเป็นผล

เสียหายแก่เกษตรกร และโครงการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาการผลิต การแปรรูป หรือการตลาด ซึ่งผลิตผล เกษตรกรรมขั้นต้นหรือผลผลิตภัณฑ์อาหาร เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

2.2.3 ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ จัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ฉบับที่ 3,4) พ.ศ. 2559, 2562

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2562) ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ฉบับที่ 3,4) พ.ศ. 2559 (2562) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม 2562 เป็นต้นไป

2) ให้ยกเลิกความใน ก. ของ (1) ของข้อ 4 แห่งระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกรว่า ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน “ก. การจัดหาปัจจัยการผลิตจะต้องเป็นปัจจัยการผลิต เพื่อการผลิตผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้น หรือผลิตภัณฑ์อาหารที่มีความจำเป็นต่อการผลิตและมีคุณภาพ เพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาที่เป็น ธรรม”

3) ให้ยกเลิกความในวรรคสามของข้อ 4 แห่งระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน “องค์กรเกษตรกรที่เป็นนิติบุคคล สามารถขอยื่นคำขอรับจัดสรรเงินได้โดยตรงเฉพาะกรณีตาม (1) ก และ ข และ (5) ซึ่งดำเนินกิจการมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี มีการตรวจสอบบัญชี และงบการเงิน โดยจะต้องมีมติที่ประชุมใหญ่ของแต่ละองค์กรให้ความเห็นชอบและในกรณีองค์กรเกษตรกรขอรับการ จัดสรร เงินกองทุนเพื่อเป็นสินเชื่อแก่สมาชิกขององค์กรเกษตรกรจะต้องเสนอผ่านหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้กำกับดูแล”

4) ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของข้อ 2 แห่งระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 ดังนี้

“องค์กรเกษตรกรที่ไม่เป็นนิติบุคคล หรือที่เป็นนิติบุคคลน้อยกว่า 2 ปี ให้หน่วยงานของรัฐที่กำกับ ดูแล ยื่นคำขอรับจัดสรรเงิน เพื่อนำไปจัดสรรเงินให้แก่องค์กรเกษตรกร หรือกรณีจะขอยื่นขอรับเงินจัดสรร โดยตรง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด”

สรุปได้ว่า ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ จัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559 ออกมาเพื่อความชัดเจนของกิจการที่จะใช้จ่าย จากเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ให้มีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้องค์กรเกษตรกรที่ ระยะเวลาการจัดตั้งน้อยกว่า 2 ปี สามารถให้หน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลยื่นขอรับจัดสรรเงิน เพื่อนำไป พัฒนากิจการขององค์กรเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกรสามารถยื่นคำขอรับการ จัดสรรเงินโดยตรงจากกองทุน โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด เป็นการขยายโอกาสให้กลุ่มเกษตรกรที่มีระยะเวลาจัดตั้ง ไม่นาน แต่มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง มั่นคง และมีแผนการดำเนินการชัดเจน โดยผ่านที่ประชุมใหญ่ของ สมาชิก สามารถที่จะขอรับการ จัดสรรเงินจากกองทุนได้ทั้งการยื่นผ่านหน่วยงานที่กำกับดูแล หรือองค์กร เกษตรกรยื่นโดยตรงกับกองทุนก็ได้ ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรเดช (2564) ได้ศึกษาศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระยะที่ 2 ช่วงปีที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 46-50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตร โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดินมากกว่า 10 ไร่ มีแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ไม่เกิน 10 ไร่ ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.45 ± 0.72) โดยมีความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมของโครงการ (4.47 ± 0.84) กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ (4.43 ± 0.89) การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ (4.48 ± 0.67) ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ (4.39 ± 0.67) โคเนื้อที่ได้รับการจัดหา (4.37 ± 0.69) และหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการเข้าร่วมโครงการ (4.37 ± 0.66) ระดับปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (2.79 ± 0.68) อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการเจอปัญหามาก ได้แก่ ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด (3.75 ± 0.79) และปัญหาราคาผลผลิตไม่แน่นอน (3.65 ± 0.59) ดังนั้น ทางกรมปศุสัตว์ควรมีการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และมีการส่งเสริมด้านการตลาดโคเนื้อในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับกลุ่มเกษตรกรต่อไป

จรรยา และคณะ (2551) ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อายุเฉลี่ย 48.6 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว เฉลี่ย 4.6 คน แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 3.4 คน มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีพื้นที่ถือครองซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เฉลี่ย 16.5 ไร่ ใช้พื้นที่สำหรับเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 4.0 ไร่ เกษตรกรมีรายได้รวมเป็นเงินสดเฉลี่ย 53,985 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายสัตว์เลี้ยงเฉลี่ย 22,261.30 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมอเมริกันบราห์มัน เลี้ยงโคเนื้อทุกสายพันธุ์เฉลี่ย 5.4 ตัว นิยมใช้วิธีผสมเทียม และใช้พ่อพันธุ์สายเลือดอเมริกันบราห์มันเป็นหลัก สำหรับเหตุผลที่เลือกใช้การผสมเทียม คือ สามารถเลือกพ่อพันธุ์ได้ พ่อพันธุ์และน้ำเชื้อพ่อพันธุ์ส่วนใหญ่ได้มาจากกรมปศุสัตว์ โดยมีค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมเฉลี่ย 548.80 บาทต่อครั้ง ช่วงเดือนที่แม่พันธุ์ส่วนใหญ่ผสมพันธุ์ คือ เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน อายุของโคสาวที่ผสมครั้งแรกเฉลี่ย 2.2 ปี พื้นที่เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ส่วนตัว ใช้อาหารหยาบเป็นหลักในการเลี้ยงโคเนื้อในฤดูร้อน คือ ฟางข้าว เกษตรกรที่ปลูกหญ้าเลี้ยงโคเนื้อ มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.5 ไร่ พันธุ์หญ้าที่นิยมปลูก คือ หญ้ากีนีสีม่วง เกษตรกรร้อยละ 44.4 ให้ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีเป็นหลัก และเกษตรกรร้อยละ 71.9 ให้อาหารข้นและแร่ธาตุก้อนแก่โคเนื้อ มีค่าอาหารข้นเฉลี่ย 2,153.80 บาทต่อปี ส่วนใหญ่สร้างคอกและโรงเรือนที่มีโครงสร้างและหลังคาอย่างดี โดยสร้างแยกจากบ้านพักอาศัย ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเฉลี่ย 4,959.40 บาทต่อราย มีอุปกรณ์ให้น้ำและอาหารกับโคเนื้อเกือบทุกราย ส่วนใหญ่ฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดแก่โคเนื้อ 2 ครั้งต่อปี ถ่ายพยาธิภายนอกและพยาธิภายใน 2 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการถ่ายพยาธิและรักษาโคเนื้อเฉลี่ย 402.30 บาทต่อปี ปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อที่เป็นปัญหาระดับมาก ไม่มี ปัญหาระดับปานกลาง 4 เรื่อง คือ 1) ขาดแม่โคเนื้อพันธุ์ดี 2) ขาดพื้นที่เลี้ยงในฤดูฝน 3) โคเป็นโรคพยาธิภายใน และ 4) โคเป็นโรคพยาธิภายนอก ที่เหลือเป็นปัญหาระดับน้อยทั้งหมด

อนุรักษ และคณะ (2560) ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.70 อายุเฉลี่ย 51.40 ปี ส่วนมากร้อยละ 62.28 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา, ร้อยละ 72.90 เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพรอง, ประสบการณ์ของเกษตรกรเฉลี่ย 15.77 ปี, ร้อยละ 64.60 เป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายผู้เลี้ยงโคเนื้อหรือสถาบันเกษตรกร, พื้นที่ถือครอง

ที่เป็นเอกสารสิทธิ์, สมาชิกในครัวเรือน, รายได้ของเกษตรกรในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรเป็นเงินสด, นายอ้อยมารับซื้อโคหน้าฟาร์ม, จำนวนโคเนื้อที่จำหน่ายเฉลี่ย, รายได้จากการจำหน่ายโคเนื้อ เท่ากับ 17.55 ไร่/ครัวเรือน, 4.63 คน/ครัวเรือน, 77,138.18 บาท, ร้อยละ 77.56, 3.88 ตัว และ 81,580.46 บาท ตามลำดับ จำนวนโคเนื้อทั้งหมดเฉลี่ย 6.27 ตัว/ครัวเรือน ส่วนมากเกษตรกรเลี้ยงโคลูกผสมพื้นเมือง-บราห์มัน, เลี้ยงโคเพื่อผลิตลูกจำหน่าย, ลักษณะการเลี้ยงโคแบบกึ่งชังกึ่งปล่อย และส่วนใหญ่โรงเรือนเลี้ยงโคอยู่นอกบ้านแยกชัดเจน เท่ากับ ร้อยละ 57.76, 68.28, 59.49 และ 83.54 ตามลำดับ เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ตนเอง, ส่วนมากเตรียมอาหารหยาบสำรองเพียงพอ, เกษตรกรใช้บริการผสมเทียมและพ่อพันธุ์, เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ส่วนใหญ่ใช้บริการจากอาสาปศุสัตว์, เลือกใช้พ่อพันธุ์บราห์มันแดงและขาว เท่ากับ ร้อยละ 86.58, 81.77, 57.72, 44.05 และ 59.90 ตามลำดับ อายุโคสาวได้รับการผสมพันธุ์เฉลี่ย และอายุลูกโคหย่านมเฉลี่ย เท่ากับ 24.30 และ 9.12 เดือนตามลำดับ และเกษตรกร ร้อยละ 53.11 ใช้วิธีปฏิบัติเมื่อซื้อโคเนื้อเข้ามาใหม่แยกไว้ต่างหาก สภาพปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้ออยู่ในระดับปานกลางจำนวน 6 ด้าน

อาทิตย์ และอิทธิพัทธ์ (2565) ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ร้อยละ 62.50 มีอายุเฉลี่ย 56.60 ปี นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 56.75 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน ร้อยละ 76.00 อาชีพหลักอยู่ในภาคการเกษตร ร้อยละ 96.00 เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม ร้อยละ 73.00 มีลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อแบบรายเดี่ยวและแบบรายกลุ่มใกล้เคียงกัน เกษตรกรกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อเป็นเงินทุนในการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 70.75 เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทั้งหมด เฉลี่ย 6.78 ไร่ต่อราย สมาชิกภายในครัวเรือนทั้งหมด เฉลี่ย 4.38 คนต่อครัวเรือน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 9.45 ปี มีจำนวนโคเนื้อเฉลี่ย 10.58 ตัว จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 2.56 คน เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง-บราห์มันแดง-ขาว ใช้วิธีการผสมพันธุ์โคโดยการผสมเทียม มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคเนื้ออยู่นอกบ้าน เป็นโรงเรือนมีหลังคากันแดดและฝน มีการปลูกสร้างแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ เป็นหญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 44.25 และเก็บสำรองอาหารหยาบไว้ร้อยละ 77.00 เมื่อโคป่วยหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.50 จะปรึกษาและให้เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์รักษา ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรที่พบ คือ การถูกพ่อค้ากดราคาโคเนื้อ ราคาโคเนื้อที่ไม่แน่นอน และพืชอาหารสัตว์ (หญ้า) ในฤดูแล้งและฤดูฝน

สุเทพ และบุญชู (2550) ศึกษาความต้องการรับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพทำนาเป็นหลัก อายุเฉลี่ย 49.20 ปี สมาชิกครอบครัว เฉลี่ย 4.90 คน แรงงานภาคเกษตร เฉลี่ย 3.20 คน มีพื้นที่ถือครอง เฉลี่ย 19.80 ไร่ เลี้ยงโคเนื้อ เฉลี่ย 5.50 ตัวต่อครัวเรือน มีรายได้เงินสด 64,507.60 บาท เป็นรายได้จากการขายโคเนื้อ 24,507.00 บาท ความต้องการรับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในระดับมาก ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้การผสมพันธุ์ และการ ปรับปรุงพันธุ์ โรค และการป้องกันโรคโคเนื้อ อาหาร และการให้อาหาร และความ ต้องการสนับสนุนด้านการ บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรค บริการถ่ายพยาธิ และการบริการผสมเทียมฯ

ถาวร และพรชัย (2559) ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย 53.71 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 - 5 คน อาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรองรับจ้าง และค้าขาย และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 5.74 ปี มีจำนวนโคเนื้อเฉลี่ย 7.36 ตัว รายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 68,161.09 บาทต่อปี รายจ่ายจากการ เลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 11,236.40 บาทต่อปี จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 1.15 คน เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่ เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง ใช้วิธีการผสมพันธุ์โคโดยการผสมเทียม มีการปลูกสร้าง

แปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ โรงเรือนโคเนื้อเป็นโรงเรือนไม้ขนาดเฉลี่ย 51.48 ตารางเมตร โคเนื้อของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเกิดโรคโคเนื้อ ปัญหาที่พบ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมืองขาดความรู้ในด้านการผสมพันธุ์ขาดความรู้ ในด้านอาหาร และการให้อาหารโคเนื้อ วัสดุที่ใช้ก่อสร้างโรงเรือนมีราคาแพง ขาดความรู้ในเรื่องการควบคุม และ ป้องกันโรค

ถาวร และพรชัย (2560) ได้ทำการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านในซาก ตำบลซากพง อำเภอกงหรา จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 50 - 59 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพหลักทำสวนผลไม้ มีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ 6-10 ปี จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง 1-5 ตัว มีรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ 1 คน มีพื้นที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ 1-5 ไร่ มีพื้นที่ใช้ในการปลูกหญ้า 1-3 ไร่ พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยงมากที่สุดเป็นพันธุ์ลูกผสมพื้นเมือง-บราห์มัน ใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบจูงพ่อพันธุ์ผสมและการผสมเทียม ไม่ใช้อาหารข้นในการเลี้ยงโคเนื้อ (ร้อยละ 50.00) มีการให้แร่ธาตุ วิตามินเสริมแก่โคเนื้อ มีการทำวัคซีนป้องกันโรคโคเนื้อ (ปากและเท้าเปื่อย) ปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ ขาดพ่อโคเนื้อพันธุ์ดี ขาดความรู้ด้านอาหารสัตว์และการให้อาหารโคเนื้อ มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์น้อย จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเป็นเกษตรกรรายย่อย และต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อ

นราธิป และภาณุพันธุ์ (2560) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัด มหาสารคาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.95 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ทำนาและเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพรอง พันธุ์โคเนื้อที่นิยมเลี้ยงคือ โคเนื้อพันธุ์ ลูกผสมระหว่างพันธุ์พื้นเมืองกับพันธุ์อเมริกันบราห์มัน เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อใน ระดับมาก ได้แก่ 1) การเยี่ยมเยียนเกษตรกรเป็นรายบุคคล 2) การทัศนศึกษาดูงาน 3) การฝึกอบรมการเลี้ยงโค เนื้อ 4) การถ่ายทอดความรู้ผ่านผู้นำหมู่บ้าน 5) การจัดตั้งกลุ่มสาธิตการเลี้ยงโคเนื้อ 6) เอกสารคำแนะนำการเลี้ยง โคเนื้อ และ 7) ข่าวเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อทางช่องทางวิทยุและโทรทัศน์ และมีความต้องการด้านการสนับสนุนใน การเลี้ยงโคเนื้อในระดับมาก ได้แก่ 1) การให้บริการผสมเทียม 2) การบริการผสมพันธุ์โดยวิธี จูงผสม 3) การ จำหน่ายกักจัดพยาธิภายในและภายนอก 4) การให้บริการฉีดวัคซีนและยาบำรุง 5) การจัดจำหน่ายแร่ธาตุ อาหารเสริม 6) เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ 7) การจำหน่ายพ่อพันธุ์โคเนื้อแก่เกษตรกรที่ให้ความสนใจใน การปรับปรุงพันธุ์ และ 8) การจำหน่ายฟางอัดฟ่อนและหญ้าแห้งอัดฟ่อนในช่วงหน้าแล้ง

สุรียพร และคณะ (2562) ได้ศึกษาสภาพการผลิต การจัดการ และห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อ ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 88.89) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 65.11) เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริมจากการทำเกษตร (ร้อยละ 83.33) โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายโคเนื้อสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็น สมาชิกกลุ่ม (44,095 และ 37,971 บาท/ปี ตามลำดับ) สำหรับสภาพการเลี้ยงทั่วไป พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน คือ เกษตรกรร้อยละ 83.56 เลี้ยงโคไม่เกิน 10 ตัวต่อราย มีการทำแปลงหญ้าเพื่อไว้ใช้เป็นแหล่งอาหาร หยาดภายในฟาร์ม (ร้อยละ 63.78) ส่วนรูปแบบการจัดการฟาร์มพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใช้วิธีผสมเทียมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม (ร้อยละ 82.88 และ 58.23 ตามลำดับ) และการเข้าถึงการบริการตรวจสอบสุขภาพโคของเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม มีมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 76.03 และ 67.72 ตามลำดับ) สำหรับห่วงโซ่ห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อพบว่าเกษตรกรที่

เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเลี้ยงโคเนื้อ มีการจำหน่ายโคเนื้อโดยใช้ระบบของกลุ่ม มีระบบการชั่งน้ำหนักตามมาตรฐานกำหนดราคาตามเกรดและคุณภาพซากของเนื้อ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การเลี้ยงโคเนื้อ ส่วนใหญ่จำหน่ายโคโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมีการกำหนดราคาโดยใช้สายตา ทำให้ถูกกดราคาและขายโคได้ในราคาที่ต่ำ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเลี้ยงโคเนื้อแบบรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ การวางแผนการผลิต และช่องทางการตลาด

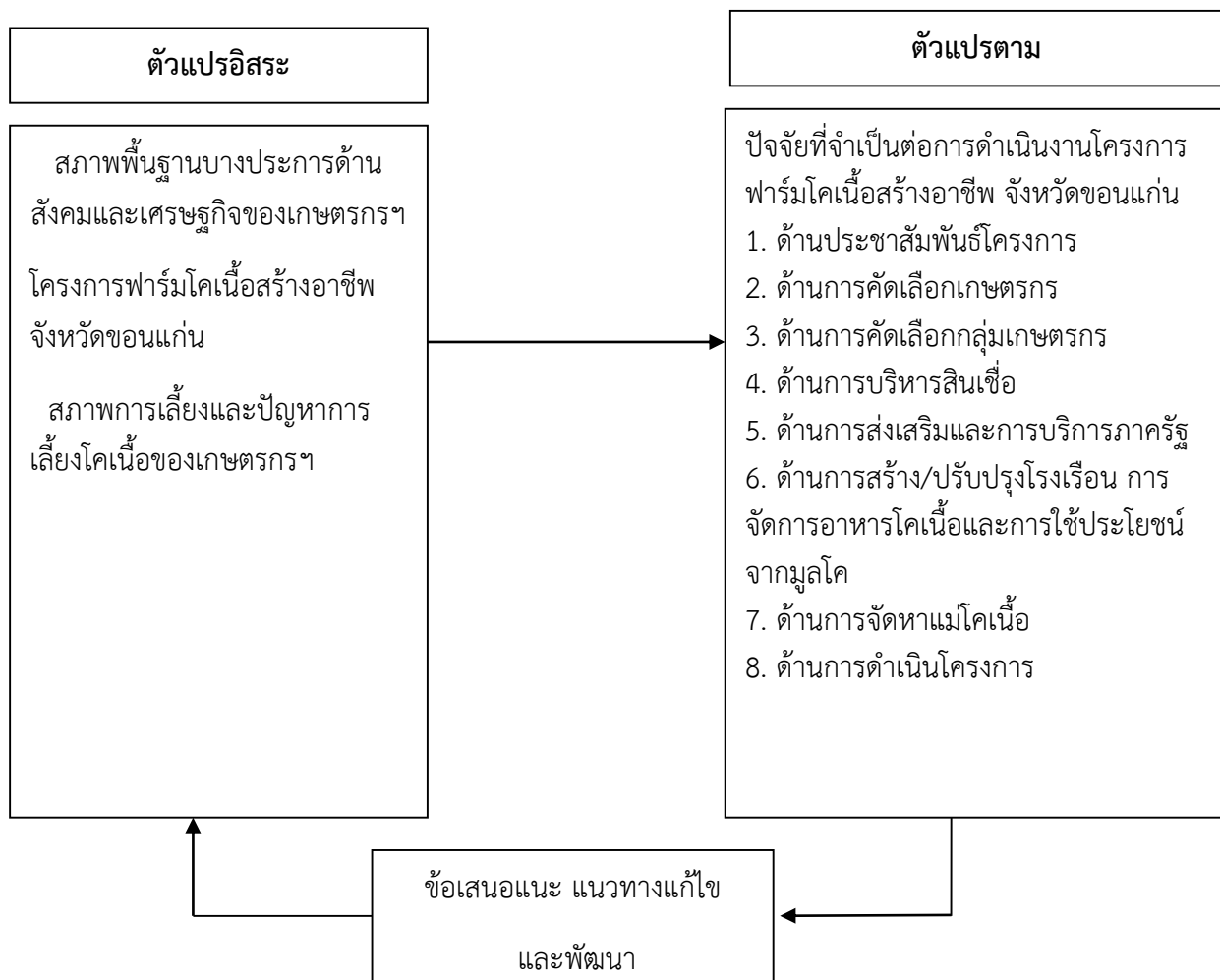
บทที่ 3

วิธีการและผลการดำเนินงาน

3.1 วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินการ

ผลงานเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น มีวิธีการ/ขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

3.1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1 รูปแบบจำลองแนวคิดการศึกษา

3.1.2 รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในลักษณะการศึกษา ณ จุดเวลา (Cross-Sectional Studies) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลเพียงครั้งเดียวแล้วนำไปวิเคราะห์หาข้อสรุป

3.1.3 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพของจังหวัดขอนแก่น ทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ในพื้นที่ 9 อำเภอ จำนวน 147 ราย

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพของจังหวัดขอนแก่น ทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่ยังคงเลี้ยงโคอยู่ในปัจจุบันทั้ง 9 อำเภอ จำนวน 132 ราย ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดขอนแก่น ที่ใช้ในการศึกษา

	อำเภอ	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1	บ้านแฮด	20
2	กระนวน	25
3	หนองสองห้อง	20
4	มัญจาคีรี	20
5	พล	10
6	ชนบท	7
7	เวียงใหญ่	10
8	เขาสวนกวาง	10
9	โนนศิลา	10
	รวม	132

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ที่ประกอบด้วยคำถามที่ช่วยทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ละเอียดครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ ประกอบด้วยคำถาม 2 ลักษณะ คือ 1) คำถามที่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบในแบบสัมภาษณ์ และ 2) คำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยเนื้อหาที่ต้องเก็บรวบรวมตามวัตถุประสงค์ คำถามที่ให้เกษตรกรตอบสร้างขึ้นมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และปลายเปิด (Open – ended Question) โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1) การสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวความคิดและขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษา ให้ครอบคลุมและมีความสมบูรณ์ในเนื้อหาตามที่ต้องการ และมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule)

1.2) จัดทำแบบสอบถามสัมภาษณ์ ที่ประกอบด้วยคำถามและคำตอบที่ต้องการ ซึ่งผ่านการตรวจและคำแนะนำจากที่ปรึกษา เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องที่ศึกษาและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างครบถ้วน

2) ลักษณะเครื่องมือ การศึกษาเรื่องนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview schedule) ที่มีลักษณะคำถามทั้งแบบปิด (Closed questions) และคำถามแบบเปิด (Open questions) โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกรโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพฯ ประกอบด้วย

1) ข้อมูลสภาพทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครอบครัว สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม เป็นสมาชิกกลุ่มก่อนเข้าร่วมโครงการ ประสบการณ์ในการอบรมในทุกด้านก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และ จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิกในปัจจุบัน

2) ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพของเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน พื้นที่ถือครอง พื้นที่ทำการเกษตร เอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน รายได้ต่อครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมาจำนวนหนี้สินต่อครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมาและการมีเครื่องจักรกลการเกษตรเป็นของตัวเอง

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพฯ ประกอบด้วย

1) ข้อมูลสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงโค จำนวนแรงงานหลักในการเลี้ยงโค รูปแบบ/ลักษณะการเลี้ยงโค รูปแบบ/ลักษณะโรงเรือนโค ชนิดแม่พันธุ์โคที่เลี้ยงในปัจจุบัน จำนวนแม่โคที่เข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน จำนวนพื้นที่ฟาร์มโคเนื้อทั้งหมด (พื้นที่ในการเลี้ยงโคที่เป็นของตนเอง) การปลูกพืชอาหารสัตว์ จำนวนพื้นที่ปลูกหญ้า การมีไฟฟ้าใช้ในฟาร์ม การสำรองเสบียงสัตว์ ชนิด/ประเภทอาหารสัตว์สำรอง จำนวน/ปริมาณเสบียงสัตว์ที่สำรองในปีที่ผ่านมา หากไม่สำรองเสบียงสัตว์จะเลี้ยงที่ไหน มีแหล่งน้ำใช้ในการจัดการแปลงหญ้า แหล่งน้ำที่ใช้ในการจัดการแปลงหญ้า วิธีการผสมพันธุ์โคของเกษตรกร แหล่งที่มาของพ่อพันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรใช้ในการผสมพันธุ์ ค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โคของเกษตรกร จำนวนค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โคต่อครั้ง การฉีดวัคซีนป้องกันโรคในโคของเกษตรกร ผู้ให้บริการฉีดวัคซีน ค่าใช้จ่ายในการฉีดวัคซีนโคของเกษตรกร ลักษณะการจ่ายค่าฉีดวัคซีนโคของเกษตรกร ค่าฉีดวัคซีนแบบเหมาจ่ายต่อครั้ง ค่าบริการฉีดวัคซีนต่อตัว การถ่ายพยาธิโคของเกษตรกร จำนวนค่าใช้จ่ายในการถ่ายพยาธิโคของเกษตรกร สภาพการป่วยของโคเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

2) ข้อมูลปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ ปัญหาโรคระบาดสัตว์ ปัญหาด้านสุขภาพ (โคป่วย) ปัญหาการบริการผสมเทียม ปัญหาการจัดการในการเลี้ยงพ่อพันธุ์โคเนื้อ ปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์แพง ปัญหาขาดแหล่งจำหน่ายแร่ธาตุก่อน ปัญหาอาหารหายาไม่เพียงพอ ปัญหาขาดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ปัญหาโคขาดอาหารชั้น ปัญหาการบริการฉีดวัคซีน ปัญหาขาดแคลนน้ำสำหรับใช้ในแปลงหญ้า ปัญหาขาดพ่อพันธุ์โคเนื้อพันธุ์ดี ปัญหาขาดที่ดินทำกิน ปัญหาแรงงาน ปัญหาขาดความรู้ในการจัดการฟาร์มโคเนื้อ ปัญหาการถือครองที่ดิน ปัญหาขาดน้ำสะอาดการอุปโภค/บริโภคสำหรับโค

คำถามเกี่ยวกับปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ได้ประยุกต์ใช้มาตราการประมาณค่า (Applied rating scale) แบบ Numerical rating scale ของ Likert นงเยาว์ (2538) ซึ่งเป็นข้อมูลแบบช่วงมาตรา โดยกำหนดค่าของระดับปัญหาออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

มีปัญหามาก	เท่ากับ 3
มีปัญหาปานกลาง	เท่ากับ 2
ปัญหาน้อย	เท่ากับ 1

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ ได้แก่ ข้อมูลปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการคัดเลือกเกษตรกร ด้านการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร ด้านการจัดการบริหารสินเชื่อ ด้านส่งเสริมและบริการภาครัฐ ด้านการสร้าง/ปรับปรุงโรงเรือน การจัดการอาหารโคเนื้อและการใช้ประโยชน์จากมูลโค ด้านการจัดหาแม่โคเนื้อ ด้านการดำเนินโครงการฯ มีคำตอบเป็นแบบประมาณค่า โดยประยุกต์ตามแบบลิเคิร์ต (Likert scale) อ้างอิงใน สมจิต และรุจ (2534) มีมาตรวัด 5 ระดับ คือ

มีความจำเป็นมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีความจำเป็นมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีความจำเป็นปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
มีความจำเป็นน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีความจำเป็นน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

3) การทดสอบเครื่องมือ เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว นำไปทดสอบกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย 9 อำเภอรวม 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการทดสอบมุ่งที่จะปรับปรุงให้มีความตรงในเนื้อหา (content validity) และมีความตรงในเรื่องโครงสร้าง (construct validity) แล้ว นำผลที่ได้ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ การสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค และความต้องการของเกษตรกร มาหาความน่าเชื่อถือได้ (reliability) โดยใช้วิธีของ ครอนบาค-อัลฟา (Cronbach's alpha) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ มีค่าความน่าเชื่อถือได้เท่ากับ 0.9002, 0.9110, 0.9241 และ 0.9680 ตามลำดับ

3.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการออกไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของฟาร์ม โครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ของจังหวัดขอนแก่น ที่ยังคงเลี้ยงโคอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 132 คน โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์เกษตรกรในระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2565 ถึง เดือนธันวาคม 2565

3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบในแต่ละแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตามโปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติ ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์สถิติ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรฯ สภาพเลี้ยงและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ และปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2) การแปลความหมายระดับปัญหาอุปสรรค และการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ใช้สถิติค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย เพื่อแปลผลต่อไป

3) การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ที่มีลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมเศรษฐกิจ สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และการได้รับการส่งเสริมและบริการของเกษตรกร ใช้ค่าสถิติ t-test, F-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละคู่ใช้วิธี Scheffe' test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3.1.7 เกณฑ์การแปลผล

การแปลผลการศึกษาโดยการนำค่าเฉลี่ยระดับปัญหา ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการฯ ไปเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ค่าเฉลี่ย เป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายของ บัญช (2560) ดังนี้

1) การแปลความหมายระดับปัญหาอุปสรรค

มีปัญหามาก	ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.00	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	คะแนน
มีปัญหาน้อย	ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	คะแนน

2) การแปลความหมายระดับปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการฯ

จำเป็นมากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	คะแนน
จำเป็นมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	คะแนน
จำเป็นปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	คะแนน
จำเป็นน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	คะแนน
จำเป็นน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	คะแนน

3.2 ผลการดำเนินการ/วิจารณ์ผล

ผลการศึกษาและอภิปรายผลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกร ๓ 2) สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรฯ 3) ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น และ 4) เปรียบเทียบปัจจัยจำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจ และสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรที่แตกต่างกัน ตามรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น

1) ลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.91 เพศหญิง ร้อยละ 34.09 อายุเฉลี่ย 54.65 ปี อายุสูงสุด 73 ปี อายุต่ำสุด 25 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.55 และจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 45.45 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 77.27 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 73.48 มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 26.52 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มก่อนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 53.03 เคยเป็นสมาชิกกลุ่มก่อนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 46.97 ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมทุกด้านก่อนการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 72.23 ไม่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรม ร้อยละ 27.27 เป็นสมาชิกกลุ่มโครงการโคเนื้อสร้างอาชีพเพียงกลุ่มเดียว ร้อยละ 53.79 และเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ มากกว่า 1 กลุ่ม ร้อยละ 46.21 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการด้านสังคม

ลักษณะพื้นฐานด้านสังคม	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	87	65.91
หญิง	45	34.09
2. อายุ		
น้อยกว่า 51 ปี	41	31.06
51 – 59 ปี	47	35.65
มากกว่า 59 ปี	44	33.29
อายุเฉลี่ย 54.65 ปี ต่ำสุด 25 ปี และสูงสุด 73 ปี SD. 8.78		
3. การศึกษา		
ประถมศึกษา	72	54.55
สูงกว่าประถมศึกษา	60	45.45
4. สถานภาพการสมรส		
โสด	14	10.61
สมรส	102	77.27
หม้าย/หย่าร้าง	16	12.12
5. การมีตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	97	73.48
มีตำแหน่งทางสังคม	35	26.52
6. การเป็นสมาชิกกลุ่มก่อนการเข้าร่วมโครงการฯ		
ไม่เคยเป็น	70	53.03
เคยเป็น	62	46.97
7. ประสบการณ์ในการฝึกอบรมในทุกด้านก่อนเข้าร่วมโครงการฯ		
ไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรม	36	27.27
เคยเข้าร่วมฝึกอบรม	96	72.73
8. จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิกในปัจจุบัน		
เป็นสมาชิกกลุ่มโครงการโคเนื้อฯ กลุ่มเดียว	71	53.79
เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ มากกว่า 1 กลุ่ม	61	46.21

จากผลการศึกษาข้างต้นที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.65 และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ อนุรักษ์ และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.70 อายุเฉลี่ย 51.40 ปี ส่วนมาร้อยละ 62.28 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับ อาทิตย์ และอิทธิพัทธ์ (2565) ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ร้อยละ 62.50 มีอายุเฉลี่ย 56.60 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 56.75 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน ร้อยละ 76.00

2) **ลักษณะพื้นฐานบางประการด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพหลักด้านการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 66.67 ส่วนเกษตรกรที่มีอาชีพหลักด้านการเลี้ยงโคเนื้อ มีเพียงร้อยละ 33.33 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.62 คน โดยมีสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 3 คน ร้อยละ 51.52 ส่วนมีสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 48.48 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน (อายุ 15 – 65 ปี) เฉลี่ย 3.52 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนไม่เกิน 3 คน ร้อยละ 50.76 ส่วนมีแรงงานในครัวเรือนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 49.24 มีจำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 20.29 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครอง 20.01-60 ไร่ ร้อยละ 38.64 รองลงมา มีพื้นที่ถือครองไม่เกิน 20 ไร่ และมากกว่า 60 ไร่ ร้อยละ 34.85 และ 26.51 ตามลำดับ สำหรับเอกสารสิทธิ์ในการถือครองส่วนใหญ่เป็นประเภทโฉนด ร้อยละ 42.43 รองลงมาได้แก่ การถือครองด้วยเอกสารสิทธิ์มากกว่าหนึ่งประเภท ร้อยละ 18.94 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือเป็นที่ดินเช่า ร้อยละ 11.36 มีรายได้ต่อครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 139,572.74 บาท โดยส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 90,000 บาท ร้อยละ 39.39 รองลงมา มีรายได้ มากกว่า 150,000 บาท และมีรายได้ 90,001-150,000 บาท ร้อยละ 31.06 และ 29.55 ตามลำดับ มีจำนวนหนี้สินต่อครัวเรือน ในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 422,890.15 บาท ส่วนใหญ่มีหนี้สินไม่เกิน 200,000 บาท ร้อยละ 41.67 รองลงมา มีหนี้สินมากกว่า 500,000 บาท และมีหนี้สิน 200,001-500,000 บาท ร้อยละ 29.54 และ 28.79 ตามลำดับ โดยมากกว่าครึ่งไม่มีเครื่องจักรกลการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 53.79 ส่วนเกษตรกรที่มีเครื่องจักรกลทางการเกษตรเป็นของตนเอง มีร้อยละ 46.21 ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพพื้นฐานบางประการด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพของเกษตรกร		
เกษตรกรที่ไม่มีอาชีพหลักด้านการเลี้ยงโคเนื้อ	88	66.67
เกษตรกรที่มีอาชีพหลักด้านการเลี้ยงโคเนื้อ	44	33.33
2. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
ไม่เกิน 4 คน	68	51.52
5 คนขึ้นไป	64	48.48
เฉลี่ย 4.62 คน, สูงสุด 13 คน, ต่ำสุด 1 คน, S.D.=2.03		
3. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (สมาชิกที่มีอายุ 15 – 65 ปี)		
ไม่เกิน 3 คน	67	50.76
4 คน ขึ้นไป	65	49.24
เฉลี่ย 3.52 คน, สูงสุด 8 คน, ต่ำสุด 1 คน, S.D.=1.60		

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพพื้นฐานบางประการด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
4. จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรทั้งหมด		
ไม่เกิน 20 ไร่	46	34.85
20.01–60 ไร่	51	38.64
มากกว่า 60 ไร่	35	26.51
เฉลี่ย 20.29 ไร่, สูงสุด 90 ไร่, ต่ำสุด 0 ไร่, S.D.=16.79		
5. เอกสารสิทธิในการถือครองที่ดิน		
ไม่มีเอกสารสิทธิ (เช่า)	15	11.36
โฉนด	56	42.43
นส.3 ก	19	14.39
สปก.	17	12.88
ครอบครองด้วยเอกสารสิทธิมากกว่าหนึ่งอย่าง	25	18.94
6. รายได้ในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา		
น้อยกว่า 90,000 บาท	52	39.39
90,001–150,000 บาท	39	29.55
มากกว่า 150,000 บาท	41	31.06
เฉลี่ย 139,572.74 บาท สูงสุด 800,000 บาท ต่ำสุด 0 บาท S.D. = 136,341.85		
7. จำนวนหนี้สินในครัวเรือน ในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่เกิน 200,000 บาท	55	41.67
200,001–500,000 บาท	38	28.79
มากกว่า 500,000 บาท	39	29.54
เฉลี่ย 422,890.15 บาท, สูงสุด 2,250,000 บาท, ต่ำสุด 0 บาท, S.D.=432,728.56		
8. การมีเครื่องจักรกลการเกษตรเป็นของตนเอง		
ไม่มี	71	53.79
มี	61	46.21

จากผลการศึกษาข้างต้นที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้มีอาชีพหลักด้านการเลี้ยงโคนเนื้อ มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 20.29 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ และบุญชู (2550) ที่ได้ศึกษาความต้องการบริการส่งเสริมการเลี้ยงโคนเนื้อของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลัก มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 19.80 ไร่ และสอดคล้องกับ อาทิตย์ และอิทธิพัทธ์ (2565) ที่ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการเลี้ยงโคนเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคนเนื้อเป็นอาชีพเสริม ร้อยละ 73.00 ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับความยั่งยืนในการเลี้ยงโคนเนื้อของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยจากการติดตามโครงการของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีเกษตรกรที่เลิกเลี้ยงโคนเนื้อทั้งที่ยัง

ไม่สิ้นสุดโครงการ จำนวน 15 ราย หรือคิดเป็น ร้อยละ 10.20 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ซึ่งเกษตรกรยังคงแบกรับหนี้สินที่กั้มมาและต้องใช้คืนกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรผ่านกรมปศุสัตว์ แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่มีการเลี้ยงโคเนื้อและไม่มีรายได้ ก็อาจจะไม่มีเงินคืนกองทุน ก็จะส่งผลเสียต่อการบริหารเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรที่ไม่สามารถนำเงินไปช่วยเหลือเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ได้ อีกทั้งจะทำให้ความน่าเชื่อถือของกรมปศุสัตว์ ในการส่งคืนเงินที่ได้รับจัดสรรจากกองทุน เพื่อนำไปให้เกษตรกรกู้เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านปศุสัตว์ลดลง ทำให้ไม่สามารถขยายการช่วยเหลือให้แก่กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ได้ และจะเป็นปัญหาในการติดตามทวงถาม ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่รับผิดชอบโดยตรง อีกทั้งมีการผลัดเปลี่ยนบุคลากร ของกรมปศุสัตว์ตลอดเวลา จึงอาจทำให้โครงการไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นกรมปศุสัตว์จึงต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบและเพื่อประสิทธิภาพของโครงการ

3.2.2 สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรโครงการโคเนื้อสร้างอาชีพ

1) **สภาพการเลี้ยงโคของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์เลี้ยงโคเนื้อ เฉลี่ย 11.70 ปี โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์เลี้ยงโคน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 57.58 และมีประสบการณ์เลี้ยงโค 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 42.42 ส่วนใหญ่มีรูปแบบ/ลักษณะการเลี้ยงโคที่ไม่เป็นฟาร์มโค ร้อยละ 68.18 และมีลักษณะเป็นฟาร์มโค ร้อยละ 31.82 โดยส่วนใหญ่รูปแบบ/ลักษณะโรงเรียนเป็นไปตามโครงการฯกำหนด ร้อยละ 61.36

สำหรับจำนวนโคที่เลี้ยงในปัจจุบันมากกว่า 5 ตัว ร้อยละ 50.76 และเกือบครึ่งที่มีจำนวนโคที่เลี้ยงไม่เกิน 5 ตัว ร้อยละ 49.24 โดยมีจำนวนแม่โคที่เข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน เฉลี่ย 3.45 ตัว โดยส่วนใหญ่มีจำนวนแม่โคที่เข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน 4 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 38.64 และไม่มีจำนวนแม่โคที่เข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน ร้อยละ 27.27 มีจำนวนโคหนุ่ม (อายุมากกว่า 12 เดือน – 24 เดือน) เฉลี่ย 1.46 ตัว โดยมากกว่าครึ่งที่ไม่มีจำนวนโคหนุ่มในปัจจุบัน ร้อยละ 51.52 ส่วนเกษตรกรที่มีโคหนุ่มตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 48.48 มีจำนวนโคสาว (อายุมากกว่า 12 เดือน – 24 เดือน) เฉลี่ย 1.76 ตัว โดยเกษตรกรมีโคสาวตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 52.27 และเกือบครึ่งของเกษตรกรที่ไม่มีโคสาว ร้อยละ 47.73 มีโครุ่นเพศผู้ (อายุ 6-12 เดือน) เฉลี่ย 0.67 ตัว โดยส่วนใหญ่ไม่มีโครุ่นเพศผู้ ร้อยละ 65.15 ส่วนเกษตรกรที่มีโครุ่นเพศผู้ตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 34.85 มีจำนวนโครุ่นเพศเมีย (อายุ 6-12 เดือน) เฉลี่ย 0.65 ตัว โดยส่วนใหญ่ไม่มีจำนวนโครุ่นเพศเมีย ร้อยละ 66.67 ส่วนเกษตรกรที่มีโครุ่นเพศเมียตั้งแต่ 1 ขึ้นไป ร้อยละ 33.33 มีจำนวนลูกโคเพศผู้ (อายุต่ำกว่า 6 เดือน) เฉลี่ย 0.42 ตัว โดยส่วนใหญ่ไม่มีลูกโคเพศผู้ ร้อยละ 74.24 และเกษตรกรที่มีลูกโคเพศผู้ตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 25.76 มีจำนวนลูกโคเพศเมีย (อายุต่ำกว่า 6 เดือน) เฉลี่ย 0.48 ตัว โดยส่วนใหญ่ไม่มีลูกโคเพศเมีย ร้อยละ 77.27 และมีลูกโคเพศเมียตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 22.73 มีจำนวนโคพ่อพันธุ์ (อายุมากกว่า 24 เดือน) เฉลี่ย 0.29 ตัว โดยส่วนใหญ่ไม่มีโคพ่อพันธุ์ ร้อยละ 84.85 ส่วนเกษตรกรที่มีโคพ่อพันธุ์ มีเพียงร้อยละ 16.15

ด้านพื้นที่ฟาร์มโคเนื้อทั้งหมด เฉลี่ย 3.85 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นที่ฟาร์มโคเนื้อน้อยกว่า 3 ไร่ ร้อยละ 66.67 และมีพื้นที่ฟาร์มโคเนื้อตั้งแต่ 3 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 33.33 ส่วนใหญ่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์ ร้อยละ 82.58 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์ มีร้อยละ 17.42 มีจำนวนพื้นที่ปลูกหญ้า เฉลี่ย 2.38 ไร่ โดยส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกหญ้า น้อยกว่า 3 ไร่ ร้อยละ 61.36 มีพื้นที่ปลูกหญ้าตั้งแต่ 3 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 38.64 มีไฟฟ้าใช้ในฟาร์ม ร้อยละ 50.76 มีการสำรองอาหารสัตว์ ร้อยละ 73.48 โดยส่วนใหญ่มีการสำรองฟางข้าว ร้อยละ 68.94 และเกษตรกรที่ไม่มีการสำรองอาหารสัตว์ มีร้อยละ 26.51

ในปีที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บสำรองเสบียงอาหารสัตว์ไม่เกิน 30 ตัน ร้อยละ 40.91 และสำรองเสบียงมากกว่า 30 ตัน ร้อยละ 31.06 แหล่งน้ำในการจัดการแปลงหญ้า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีน้ำในการจัดการแปลงหญ้าได้ตลอดปี ร้อยละ 72.73 และไม่มีแหล่งน้ำในการจัดการแปลงหญ้าได้ตลอดปี ร้อยละ 27.27 เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมพันธุ์โคด้วยการผสมเทียม ร้อยละ 58.33 วิธีผสมพ่อพันธุ์และผสมเทียม ร้อยละ 25 เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โค ร้อยละ 78.03 และเกษตรกรไม่มีค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โค ร้อยละ 21.97 มีค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โคต่อครั้ง มากกว่า 800 บาทขึ้นไป ร้อยละ 59.85 มีค่าเฉลี่ย 842.27 บาท เกษตรกรฉีดวัคซีนป้องกันโรคในโค ปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 46.21 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคในโคปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 41.67 และไม่ฉีดวัคซีนเลย ร้อยละ 12.12 การถ่ายพยาธิโคเกษตรกรส่วนใหญ่ถ่ายพยาธิโคปีละครั้ง ร้อยละ 41.67 จำนวนค่าใช้จ่ายในการถ่ายพยาธิส่วนใหญ่ 1 – 900 บาท ร้อยละ 38.64 และไม่มีค่าใช้จ่าย ร้อยละ 37.88 เฉลี่ย 493.18 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพการเลี้ยงโค

สภาพการเลี้ยงโค	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์ในการเลี้ยงโค		
น้อยกว่า 10 ปี	76	57.58
10 ปี ขึ้นไป	56	42.42
เฉลี่ย 11.70 ปี, สูงสุด 60 ปี, ต่ำสุด 0 ปี, S.D.= 12.07		
2. รูปแบบ/ลักษณะการเลี้ยงโค		
ไม่เป็นฟาร์มโค	90	68.18
เป็นฟาร์มโค	42	31.82
3. รูปแบบ/ลักษณะโรงเรือนโค		
เป็นไปตามโครงการฯ กำหนด	81	61.36
ไม่เป็นไปตามโครงการฯ กำหนด	51	38.64
4. จำนวนโคทั้งหมดในปัจจุบัน		
ไม่เกิน 5 ตัว	65	49.24
มากกว่า 5 ตัว	67	50.76
4.1 จำนวนแม่โคที่เข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน		
ไม่มีแม่พันธุ์	36	27.27
มี 1 – 3 ตัว	45	34.09
มี 4 ตัวขึ้นไป	51	38.64
เฉลี่ย 3.45, สูงสุด 35 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 4.12		

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพการเลี้ยงโค (ต่อ)

สภาพการเลี้ยงโค	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
4.2. จำนวนโคหนุ่ม (อายุมากกว่า 12 – 24 เดือน)		
ไม่มีเลย	68	51.52
มี 1 ตัว ขึ้นไป	64	48.48
เฉลี่ย 1.46 ตัว, สูงสุด 12 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 2.34		
4.3. จำนวนโคสาว (อายุมากกว่า 12 – 24 เดือน)		
ไม่มีเลย	63	47.73
มี 1 ตัว ขึ้นไป	69	52.27
เฉลี่ย 1.76 ตัว, สูงสุด 12 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 2.44		
4.4 จำนวนโครุ่นเพศผู้ (อายุ 6 – 12 เดือน)		
ไม่มีเลย	86	65.15
มี 1 ตัว ขึ้นไป	46	34.85
เฉลี่ย 0.67, สูงสุด 10 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 1.26		
4.5 จำนวนโครุ่นเพศเมีย (อายุ 6 – 12 เดือน)		
ไม่มีเลย	88	66.67
มี 1 ตัว ขึ้นไป	44	33.33
เฉลี่ย 0.65, สูงสุด 5 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 1.09		
4.6 จำนวนลูกโคเพศผู้ (อายุต่ำกว่า 6 เดือน)		
ไม่มีเลย	98	74.24
มี 1 ตัว ขึ้นไป	34	25.76
เฉลี่ย 0.42, สูงสุด 4 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 0.83		
4.7 จำนวนลูกโคเพศเมีย (อายุต่ำกว่า 6 เดือน)		
ไม่มีเลย	102	77.27
มี 1 ตัว ขึ้นไป	30	22.73
เฉลี่ย 0.48, สูงสุด 7 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 1.34		
4.8 จำนวนพ่อพันธุ์ (อายุมากกว่า 24 เดือน)		
ไม่มีเลย	112	84.85
มี 1 ตัว ขึ้นไป	20	16.15
เฉลี่ย 0.29, สูงสุด 7 ตัว, ต่ำสุด 0 ตัว, S.D.= 0.92		
5. จำนวนพื้นที่ฟาร์มโคเนื้อทั้งหมด (พื้นที่ในการเลี้ยงโคที่เป็นของตนเอง)		
น้อยกว่า 3 ไร่	88	66.67
3 ไร่ ขึ้นไป	44	33.33
เฉลี่ย 3.85 ไร่, สูงสุด 40 ไร่, ต่ำสุด 0 ไร่, S.D.= 6.44		

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพการเลี้ยงโค (ต่อ)

สภาพการเลี้ยงโค	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
6. การปลูกพืชอาหารสัตว์		
ปลูก	109	82.58
ไม่ปลูก	23	17.42
7. จำนวนพื้นที่ปลูกหญ้า		
น้อยกว่า 3 ไร่	81	61.36
3 ไร่ ขึ้นไป	51	38.64
เฉลี่ย 2.38 ไร่, สูงสุด 10 ไร่, ต่ำสุด 0 ไร่, S.D.= 2.13		
8. การมีไฟฟ้าใช้ในฟาร์ม		
มี	67	50.76
ไม่มี	65	49.24
9. การสำรองเสบียงสัตว์		
มีการสำรอง	97	73.48
ไม่สำรอง	35	26.52
10. ชนิด/ประเภทอาหารสัตว์สำรอง		
ไม่สำรอง	35	26.51
ฟางข้าว	91	68.94
หญ้าแห้งและฟางข้าว	3	2.27
ฟางข้าวและหญ้าหมัก	2	1.52
หญ้าหมัก	1	0.76
11. จำนวน/ปริมาณเสบียงสัตว์ที่สำรองในปีที่ผ่านมา		
ไม่เก็บสำรอง	7	28.03
เก็บไม่เกิน 30 ตัน	54	40.91
มากกว่า 30 ตัน	41	31.06
เฉลี่ย 3.04 ตัน, สูงสุด 20 ตัน, ต่ำสุด 0 ตัน, S.D.= 39.30		
12. แหล่งน้ำใช้ในการจัดการแปลงหญ้า		
มีน้ำในการจัดการแปลงหญ้าได้ตลอดปี	96	72.73
ไม่มีแหล่งน้ำในการจัดการแปลงหญ้าได้ตลอดปี	36	27.27
13. วิธีในการผสมพันธุ์โคของเกษตรกร		
ผสมเทียม	77	58.33
พ่อพันธุ์ และผสมเทียม	33	25.00
พ่อพันธุ์	22	16.67

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพการเลี้ยงโค (ต่อ)

สภาพการเลี้ยงโค	จำนวน (n=132)	ร้อยละ
14. ค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โคของเกษตรกร		
มีค่าใช้จ่าย	103	78.03
ไม่มีค่าใช้จ่าย	29	21.97
15. จำนวนค่าใช้จ่ายในการผสมพันธุ์โคต่อครั้ง		
ไม่เกิน 800 บาท	53	40.15
มากกว่า 800 บาท ขึ้นไป	79	59.85
เฉลี่ย 842.27 บาท, สูงสุด 2,500 บาท, ต่ำสุด 0 บาท, S.D.= 607.79		
16. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคในโคของเกษตรกร		
ฉีดวัคซีนปีละ 1 ครั้ง	61	46.21
ฉีดวัคซีนปีละ 2 ครั้ง	55	41.67
ไม่ฉีดวัคซีนเลย	16	12.12
17. การถ่ายพยาธิโคของเกษตรกร		
ไม่ได้ถ่ายพยาธิ	29	21.97
ถ่ายปีละครั้ง	55	41.67
ถ่ายเป็นบางตัว	28	21.21
ถ่ายมากกว่าปีละครั้ง	20	15.15
18. จำนวนค่าใช้จ่ายในการถ่ายพยาธิโคของเกษตรกร		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	50	37.88
1 – 900 บาท	51	38.64
มากกว่า 900 บาท	31	23.48
เฉลี่ย 493.18 บาท, สูงสุด 5,000 บาท, ต่ำสุด 0 บาท, S.D.=746.23		

ผลจากการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรข้างต้นที่พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคน้อยกว่า 10 ปี มีพื้นที่ปลูกหญ้าเฉลี่ย 3.85 ไร่ และส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมเทียม สอดคล้องกับ ถาวร และพรชัย (2559) ที่ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ 6-10 ปี มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง 1-5 ตัว มีพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ 1-5 ไร่ มีพื้นที่ในการปลูกหญ้า 1-3 ไร่ และใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบจูงผสมและการผสมเทียม

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเกษตรกร ร้อยละ 27.27 ที่ไม่มีแม่โคที่เข้าร่วมโครงการอยู่เลย อาจทำให้ไม่มีแม่พันธุ์โคที่ใช้ผลิตลูกเพื่อสร้างรายได้ และเมื่อพิจารณาจากโคสาวทดแทนที่เก็บไว้เป็นแม่พันธุ์ เฉลี่ย 1.76 ตัว และเกือบครึ่งที่ไม่มีโคสาวทดแทนเลย ร้อยละ 47.73 จึงพยากรณ์ได้ว่าในอนาคตเกษตรกรจะไม่มีแม่พันธุ์ที่จะผลิตลูกเข้าสู่โครงการ นอกจากจะหาซื้อแม่พันธุ์เข้ามาใหม่ แต่จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่กรมปศุสัตว์ต้องนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงว่า เหตุผลที่เกษตรกรไม่เก็บแม่พันธุ์หรือโคสาวทดแทนไว้เกิดจากสาเหตุใด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการในลักษณะนี้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.2.3 ปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมมีปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.45 โดยมีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัญหาโรคระบาดสัตว์ ปัญหาด้านสุขภาพ(โคป่วย) ปัญหาด้านการผสมเทียม ปัญหาการจัดการในการเลี้ยงพ่อพันธุ์โคเนื้อ ปัญหาแหล่งในการจัดหาและราคาแร่ธาตุก้อน และปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์แพง ค่าเฉลี่ย 1.85, 1.80, 1.64, 1.64, 1.53 และ 1.53 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัญหาในการเลี้ยงโคเนื้อ

ปัญหา	Mean	S.D.	ระดับปัญหา
1. ปัญหาการถือครองที่ดิน	1.18	0.51	น้อย
2. ปัญหาขาดที่ดินทำกิน	1.30	0.55	น้อย
3. ปัญหาแรงงาน	1.30	0.58	น้อย
4. ขาดพ่อพันธุ์โคเนื้อพันธุ์ดี	1.36	0.57	น้อย
5. การจัดการในการเลี้ยงพ่อพันธุ์โคเนื้อ	1.64	0.40	ปานกลาง
6. ปัญหาอาหารข้น	1.41	0.70	น้อย
7. ปัญหาอาหารหยาบ	1.48	0.63	น้อย
8. ปัญหาแหล่งในการจัดหาและราคาแร่ธาตุก้อน	1.53	0.62	ปานกลาง
9. ปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์แพง	1.53	0.67	ปานกลาง
10. ปัญหาขาดท่อน/ต้นพันธุ์พืชอาหารสัตว์	1.47	0.62	น้อย
11. น้ำในการจัดการแปลงหญ้า	1.36	0.61	น้อย
12. ขาดน้ำสะอาดการอุปโภค/บริโภคสำหรับโค	1.15	0.40	น้อย
13. ปัญหาด้านสุขภาพ(โคป่วย)	1.80	0.70	ปานกลาง
14. โรคระบาดสัตว์	1.85	0.73	ปานกลาง
15. การบริการผสมเทียม	1.64	0.72	ปานกลาง
16. การบริการฉีดวัคซีน	1.40	0.66	น้อย
17. ความรู้ในการจัดการเลี้ยงโคเนื้อ	1.27	0.53	น้อย
รวม	1.45	0.60	น้อย

จากผลการศึกษาข้างต้นที่พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ปัญหาด้านโรคระบาดสัตว์ ปัญหาด้านสุขภาพ (โคป่วย) และการบริการผสมเทียม ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการระบาดในวงกว้างของโรคล้มปัสกิน ในปี 2564 โดยมีรายงานการตรวจพบโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยที่แสดงอาการสงสัยป่วยด้วยโรคล้มปัสกิน ที่อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2564 กรมปศุสัตว์ (2565) และต่อมาก็ได้มีการแพร่ระบาดไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก เนื่องจากโรคล้มปัสกินมีแมลงเป็นพาหะนำโรค อีกทั้งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกษตรกรไม่คุ้นเคย และไม่มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้นัก จึงเป็นปัจจัยให้เชื้อไวรัสแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ทำให้โคเนื้อของเกษตรกรป่วยด้วยโรคดังกล่าว สร้างความเสียหายและเกิดผลกระทบที่ตามมา ได้แก่ เรื่องสุขภาพที่ทรุดโทรม ส่งผลให้ความสมบูรณ์พันธุ์ต่ำและทำให้ผลสมมติยากหรือไม่

แสดงอาการเป็นสัตว์ที่ชัดเจน ทำให้การจับสัตว์เพื่อขอรับการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ไม่แน่นอน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาด้านโรคระบาดสัตว์มากกว่าด้านอื่น ๆ

3.2.4 ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมปัจจัยที่มีความจำเป็นในการเลี้ยงโคเนื้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.84 โดยปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินโครงการสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร ค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านส่งเสริมและบริการภาครัฐ ปัจจัยด้านการดำเนินโครงการ ปัจจัยด้านการบริหารสินเชื่อ ปัจจัยด้านการจัดการความจำเป็นพื้นฐานในการเลี้ยงโคเนื้อ ปัจจัยด้านการคัดเลือกเกษตรกร และปัจจัยด้านการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร ค่าเฉลี่ย 3.92, 3.92, 3.91, 3.91, 3.90, 3.87 และ 3.85 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ปัจจัย และมีปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ ในระดับปานกลาง 1 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านช่องทางในการประชาสัมพันธ์โครงการ ค่าเฉลี่ย 3.38 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

1) ปัจจัยด้านช่องทางในการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมาก 3 ปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ผ่านโทรศัพท์มือถือของรัฐบาล ผ่านบุคคลทั่วไป และผ่านผู้นำชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.92, 3.86 และ 3.53 ตามลำดับ และมีความจำเป็นในระดับปานกลาง 4 ปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ ผ่านโซเชียลต่าง ๆ ผ่านทางวิทยุ และแผ่นปลิว ค่าเฉลี่ย 3.15, 3.12, 3.06 และ 3.02 ตามลำดับ

2) ปัจจัยด้านการคัดเลือกเกษตรกร พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมาก 11 ปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ มีโรงเรือน (คอกโค) มีความพร้อมในการปลูกพืชอาหารสัตว์ สามารถผลิตหญ้าเลี้ยงสัตว์ได้ตลอดปี มีภูมิปัญญาในพื้นที่ที่เดียวกับที่ตั้งฟาร์ม และเป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 4.03, 3.95, 3.94, 3.94 และ 3.93 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า มีความจำเป็นในระดับปานกลาง 1 ปัจจัย ได้แก่ เป็นผู้มั่งคั่งในการถือครองที่ดินอย่างน้อย 7 ปี ค่าเฉลี่ย 3.36

3) ปัจจัยด้านการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ ต้องมีการประชุมกลุ่ม กลุ่มต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 10 คน ประเภทกลุ่มที่เป็นสมาชิก ต้องไม่ผิมนัดชำระหนี้เงินทางราชการ กลุ่มต้องมีแผนการผลิต/แผนธุรกิจโคเนื้อ และต้องมีสมาชิกยื่นความประสงค์เข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 10 ราย ค่าเฉลี่ย 4.02, 4.02, 4.01, 3.93, 3.90 และ 3.90 ตามลำดับ

4) ปัจจัยด้านการบริหารสินเชื่อ พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ กำหนดให้ส่งเงินกู้ตามกำหนดสัญญา การกำหนดวงเงินกู้ในการจัดหาแม่โค การกำหนดวงเงินสินเชื่อที่ชัดเจนและสามารถปรับได้ตามข้อเท็จจริง การกำหนดขั้นตอนในการรับสินเชื่อที่ชัดเจน และการกำหนดช่องทางในการส่งคืนสินเชื่อชัดเจนสะดวก ค่าเฉลี่ย 3.98, 3.95, 3.94, 3.94 และ 3.93 ตามลำดับ

5) ปัจจัยด้านส่งเสริมและบริการภาครัฐ พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน ดังนี้

5.1) ปัจจัยด้านการฝึกอบรม พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ การฝึกอบรมหลักสูตรโรคและการป้องกันโรคโคเนื้อ ระยะเวลาในการฝึกอบรม การอบรมหลักสูตรการเลี้ยงโคแบบประณีต การอบรมหลักสูตรการปลูกสร้างแปลงหญ้าแบบประณีต และการอบรมหลักสูตรการใช้ประโยชน์มูลโค ค่าเฉลี่ย 4.02, 3.97, 3.93, 3.92 และ 3.86 ตามลำดับ

5.2) ปัจจัยด้านการบริการภาครัฐ พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ การบริการผสมเทียม การบริการฉีดวัคซีน การบริการพันธุ์พืชอาหารสัตว์ การบริการตรวจสอบที่มาของแม่โค และการบริการตรวจสอบการจัดหาอาหารชั้นสำหรับโคเนื้อ ค่าเฉลี่ย 3.94, 3.94, 3.93, 3.93 และ 3.90 ตามลำดับ

6) ปัจจัยด้านการจัดการด้านความจำเป็นพื้นฐานในการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

6.1) ปัจจัยด้านการสร้างและการปรับปรุงโรงเรือน (คอกโค) พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ การสร้างโรงเรือนให้มั่นคงแข็งแรงกันแดดกันฝนได้ การสร้างโรงเรือนที่มีลานปล่อย การสร้างโรงเรือนที่มีขนาดเหมาะกับจำนวนโค การสร้างโรงเรือนที่มีรางอาหาร และการสร้างโรงเรือนที่แยกออกจากที่อยู่อาศัย ค่าเฉลี่ย 3.97, 3.96, 3.96, 3.95 และ 3.89 ตามลำดับ

6.2) ปัจจัยด้านการจัดการด้านอาหาร พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ การมีไฟฟ้าใช้ในแปลงหญ้า การสำรองฟางข้าวเป็นเสบียงสัตว์ การมีแหล่งน้ำในการจัดการแปลงหญ้า การใส่ปุ๋ยแปลงหญ้า และการมีพื้นที่ปลูกหญ้าอย่างเพียงพอ ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.94, 3.94, 3.94 และ 3.92 ตามลำดับ

6.3) ปัจจัยด้านการจัดการและใช้ประโยชน์มูลโค พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ การใช้มูลโคเพื่อเป็นปุ๋ยในการปลูกพืช การใช้มูลโคเพื่อเป็นปุ๋ยใส่แปลงหญ้า การเก็บมูลเป็นประจำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย การนำมูลโคไปผลิตเป็นก๊าซธรรมชาติ และการใช้มูลโคเป็นอาหารสัตว์อื่นตามหลักวิชาการ ค่าเฉลี่ย 3.99, 3.95, 3.93, 3.92 และ 3.84 ตามลำดับ

7) ปัจจัยด้านการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตรวจรับแม่โคด้วยตนเอง เกษตรกรกำหนดแหล่งจัดซื้อหรือหาแม่โคด้วยตนเอง เกษตรกรมีสิทธิในการเปลี่ยนแม่โคได้ มีกองทุนในการประกันแม่โค และเกษตรกรมีสิทธิในการกำหนดราคาซื้อแม่โคด้วยตนเอง ค่าเฉลี่ย 4.05, 4.05, 4.01, 3.95 และ 3.95 ตามลำดับ

8) ปัจจัยด้านการดำเนินโครงการ พบว่า ภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีความจำเป็นในระดับมาก 5 ปัจจัย เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การรับแจ้งเตือนในการส่งคืนเงินกู้ การชี้แจงรายละเอียดโครงการอย่างชัดเจน การจัดประชุมกลุ่มทุกเดือน การออกติดตามของคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งอย่างใกล้ชิด และการออกติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด ค่าเฉลี่ย 4.08, 4.05, 4.02, 3.98 และ 3.96 ตามลำดับ และมีปัจจัยที่มีความจำเป็นน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ การจัดทำรายงานประจำทุกเดือน ค่าเฉลี่ย 3.41 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. ด้านช่องทางในการประชาสัมพันธ์โครงการ			
1.1 ผ่านโทรทัศน์เชิงนโยบายรัฐบาล	3.92	0.92	มาก
1.2 ผ่านปศุสัตว์อำเภอ	3.86	0.94	มาก
1.3 ผู้นำชุมชน	3.53	1.03	มาก
1.4 ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่	3.15	1.26	ปานกลาง
1.5 โซเชียลต่าง ๆ	3.12	1.22	ปานกลาง
1.6 วิทยุ	3.06	1.28	ปานกลาง
1.7 แผ่นปลิว	3.02	1.29	ปานกลาง
ภาพรวมด้านช่องทางในการประชาสัมพันธ์โครงการ	3.38	1.13	ปานกลาง
2. ด้านการคัดเลือกเกษตรกร			
2.1 มีโรงเรือน (คอกโค)	4.03	0.74	มาก
2.2 มีความพร้อมในการปลูกพืชอาหารสัตว์	3.95	0.81	มาก
2.3 สามารถผลิตหญ้าเลี้ยงสัตว์ได้ตลอดปี	3.94	0.75	มาก
2.4 มีภูมิลำเนาในพื้นที่ที่เดียวกับที่ตั้งฟาร์ม	3.94	0.83	มาก
2.5 เป็นสมาชิกกลุ่ม	3.93	0.85	มาก
2.6 ได้การรับรองจากสมาชิกกลุ่มรายอื่น ๆ	3.91	0.87	มาก
2.7 มีส่วนร่วมในการคัดเลือกสมาชิกรายอื่น ๆ	3.91	0.90	มาก
2.8 มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป	3.89	0.90	มาก
2.9 มีความพร้อมในการทำระบบให้น้ำในแปลงหญ้า	3.86	0.84	มาก
2.10 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนธุรกิจโคเนื้อของกลุ่ม	3.86	0.94	มาก
2.11 ปลูกหญ้าอย่างน้อย 3 ไร่	3.81	0.88	มาก
2.12 เป็นผู้มีสืบทอดในการถือครองที่ดินอย่างน้อย 7 ปี	3.36	1.26	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการคัดเลือกเกษตรกร	3.87	0.88	มาก

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ (ต่อ)

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ	Mean	S.D.	ความหมาย
3. ด้านการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร			
3.1 ต้องมีการประชุมกลุ่ม	4.02	0.69	มาก
3.2 กลุ่มต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 10 ราย	4.02	0.78	มาก
3.3 ประเภทกลุ่มที่เป็นสมาชิก	4.01	0.81	มาก
3.4 ต้องไม่ผิดนัดชำระหนี้เงินทุนทางราชการ	3.93	0.74	มาก
3.5 กลุ่มต้องมีแผนการผลิต/แผนธุรกิจโคเนื้อ	3.90	0.75	มาก
3.6 ต้องมีสมาชิกยื่นความประสงค์เข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 10 ราย	3.90	0.83	มาก
3.7 ผ่านการประเมินของสหกรณ์ระดับดีหรือตามมาตรฐานกำหนด	3.88	0.84	มาก
3.8 วิสาหกิจชุมชนต้องมีทุนเรือนหุ้น 10,000 บาท	3.83	0.89	มาก
3.9 ต้องดำเนินธุรกิจโคเนื้อมาก่อน	3.65	0.97	มาก
3.10 สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรต้องมีทุนเรือนหุ้น 50,000 บาท	3.61	1.02	มาก
3.11 ต้องมีระยะเวลาในการร่วมกลุ่ม	3.60	0.92	มาก
ภาพรวมด้านการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร	3.85	0.84	มาก
4. การบริหารสินเชื่อ			
4.1 กำหนดให้ส่งเงินกู้ตามกำหนดสัญญา	3.98	0.68	มาก
4.2 การกำหนดวงเงินกู้ในการจัดหาแม่โค	3.95	0.85	มาก
4.3 การกำหนดวงเงินสินเชื่อที่ชัดเจนและสามารถปรับได้ตามข้อเท็จจริง	3.94	0.75	มาก
4.4 การกำหนดขั้นตอนในการรับสินเชื่อที่ชัดเจน	3.94	0.77	มาก
4.5 การกำหนดช่องทางในการส่งคืนสินเชื่อชัดเจนสะดวก	3.93	0.66	มาก
4.6 การกำหนดการสำรองสินเชื่อเพื่อคืน	3.91	0.74	มาก
4.7 การกำหนดสินเชื่อในการปรับปรุง/สร้างโรงเรือน (คอกโค)	3.91	0.98	มาก
4.8 การกำหนดจำนวนงวดในการรับสินเชื่อ	3.89	0.73	มาก
4.9 การกำหนดช่องทางในการรับสินเชื่อชัดเจนสะดวก	3.88	0.81	มาก
4.10 การกำหนดจำนวนโคเนื้อเพียงพอแบ่งจำหน่าย	3.82	0.76	มาก
4.11 การกำหนดสินเชื่อในการปลูกสร้างแปลงหญ้า	3.82	0.81	มาก
ภาพรวมการบริหารสินเชื่อ	3.91	0.78	มาก
5. ด้านส่งเสริมและการบริการภาครัฐ			
5.1 การฝึกอบรม			
5.1.1 การฝึกอบรมหลักสูตรโรคและการป้องกันโรคโคเนื้อ	4.02	0.67	มาก
5.1.2 ระยะเวลาในการฝึกอบรม	3.97	0.65	มาก
5.1.3 การอบรมหลักสูตรการเลี้ยงโคแบบประณีต	3.93	0.66	มาก
5.1.4 การอบรมหลักสูตรการปลูกสร้างแปลงหญ้าแบบประณีต	3.92	0.72	มาก
5.1.5 การอบรมหลักสูตรการใช้ประโยชน์มูลโค	3.86	0.81	มาก
5.1.6 การอบรมหลักสูตรอาหารและการให้อาหารโคเนื้อ	3.82	0.76	มาก
รวมด้านการฝึกอบรม	3.92	0.71	มาก

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ (ต่อ)

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ	Mean	S.D.	ความหมาย
5.2. การบริการภาครัฐ			
5.2.1 การบริการผสมเทียม	3.94	0.75	มาก
5.2.2 การบริการฉีดวัคซีน	3.94	0.79	มาก
5.2.3 การบริการพันธุ์พืชอาหารสัตว์	3.93	0.71	มาก
5.2.4 การบริการตรวจสอบที่มาของแม่โค	3.93	0.72	มาก
5.2.5 การบริการตรวจสอบการจัดหาอาหารชั้นสำหรับโคเนื้อ	3.90	0.75	มาก
5.2.6 การบริการตรวจการตั้งท้องของแม่โค	3.89	0.77	มาก
5.2.7 การบริการตรวจรับแม่โคที่เกษตรกรจัดหา	3.89	0.82	มาก
5.2.8 การบริการประเมินราคาแม่โคที่เกษตรกรจัดหา	3.89	0.84	มาก
5.2.9 การบริการจัดทำเครื่องหมายแม่โคที่เข้าร่วมโครงการ	3.82	0.89	มาก
รวมด้านการบริการภาครัฐ	3.90	0.78	มาก
ภาพรวมด้านส่งเสริมและการบริการภาครัฐ	3.91	0.75	มาก
6. การจัดการด้านความจำเป็นพื้นฐานในการเลี้ยงโคเนื้อ			
6.1 การสร้างและการปรับปรุงโรงเรือน (คอกโค)			
6.1.1 การสร้างโรงเรือนให้มั่นคงแข็งแรงกันแดดกันฝนได้	3.97	0.76	มาก
6.1.2 การสร้างโรงเรือนที่มีลานปล่อย	3.96	0.71	มาก
6.1.3 การสร้างโรงเรือนที่มีขนาดเหมาะกับจำนวนโค	3.96	0.77	มาก
6.1.4 การสร้างโรงเรือนที่มีรางอาหาร	3.95	0.72	มาก
6.1.5 การสร้างโรงเรือนที่แยกออกจากที่อยู่อาศัย	3.89	0.78	มาก
6.1.6 การสร้างโรงเรือนที่มีรางน้ำหรือระบบน้ำ	3.87	0.75	มาก
6.1.7 การสร้างโรงเรือนที่มีช่องบังคับสัตว์	3.83	0.81	มาก
6.1.8 การสร้างโรงเรือนที่มีระบบไฟฟ้า	3.77	0.93	มาก
รวมการสร้างและการปรับปรุงโรงเรือน (คอกโค)	3.90	0.78	มาก

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ (ต่อ)

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ	Mean	S.D.	ความหมาย
6.2 การจัดการด้านอาหาร			
6.2.1 การมีไฟฟ้าใช้ในแปลงหญ้า	4.00	0.46	มาก
6.2.2 การสำรองฟางข้าวเป็นเสบียงสัตว์	3.94	0.71	มาก
6.2.3 การมีแหล่งน้ำในการจัดการแปลงหญ้า	3.94	0.75	มาก
6.2.4 การใส่ปุ๋ยแปลงหญ้า	3.94	0.75	มาก
6.2.5 การมีพื้นที่ปลูกหญ้าอย่างเพียงพอ	3.92	0.72	มาก
6.2.6 การจัดตัดหญ้าตามวิธีที่ถูกต้อง	3.91	0.71	มาก
6.2.7 การมีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกหญ้า	3.90	0.72	มาก
6.2.8 การมีอาหารชั้นให้โคกินตามความต้องการ	3.86	0.75	มาก
6.2.9 การมีแร่ธาตุก้อนให้โคกินอย่างสม่ำเสมอ	3.86	0.75	มาก
6.2.10 การผสมอาหารชั้นใช้เองโดยอาศัยวัตถุดิบอาหารสัตว์ในพื้นที่	3.83	0.81	มาก
6.2.11 การมีหญ้าเพียงพอในการทำหญ้าหมัก	3.64	0.93	มาก
รวมการจัดการด้านอาหาร	3.89	0.73	มาก
6.3. การจัดการและใช้ประโยชน์มูลโค			
6.3.1 การใช้มูลโคเพื่อเป็นปุ๋ยในการปลูกพืชอื่น	3.99	0.60	มาก
6.3.2 การใช้มูลโคเพื่อเป็นปุ๋ยใส่แปลงหญ้า	3.95	0.70	มาก
6.3.3 การเก็บมูลเป็นประจำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย	3.93	0.64	มาก
6.3.4 การนำมูลโคไปผลิตเป็นก๊าซธรรมชาติ	3.92	0.63	มาก
6.3.5 การใช้มูลโคเป็นอาหารสัตว์อื่น ตามหลักวิชาการ	3.84	0.75	มาก
6.3.6 การนำมูลโคไปผลิตปุ๋ยอินทรีย์	3.84	0.77	มาก
รวมการจัดการและใช้ประโยชน์มูลโค	3.96	0.68	มาก
ภาพการจัดการด้านความจำเป็นพื้นฐานในการเลี้ยงโคเนื้อ	3.90	0.73	มาก

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละ ของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ (ต่อ)

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ	Mean	S.D.	ความหมาย
7. การจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร			
7.1 เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตรวจรับแม่โคด้วยตนเอง	4.05	0.54	มาก
7.2 เกษตรกรกำหนดแหล่งจัดซื้อหรือหาแม่โคด้วยตนเอง	4.05	0.65	มาก
7.3 เกษตรกรมีสิทธิในการเปลี่ยนแม่โคได้	4.01	0.68	มาก
7.4 มีกองทุนในการประกันแม่โค	3.95	0.73	มาก
7.5 เกษตรกรมีสิทธิในการกำหนดราคาซื้อแม่โคด้วยตนเอง	3.92	0.69	มาก
ภาพรวมการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร	4.00	0.66	มาก
8. การดำเนินโครงการ			
8.1 การรับแจ้งเตือนในการส่งคืนเงินกู้	4.08	0.45	มาก
8.2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการอย่างชัดเจน	4.05	0.56	มาก
8.3 การจัดประชุมกลุ่มทุกเดือน	4.02	0.52	มาก
8.4 การออกติดตามของคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งอย่างใกล้ชิด	3.98	0.61	มาก
8.5 การออกติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด	3.96	0.60	มาก
8.6 การจัดทำรายงานเป็นประจำทุกเดือน	3.41	1.00	ปานกลาง
ภาพรวมการดำเนินโครงการ	3.92	0.62	มาก
ภาพรวมปัจจัยที่มีความจำเป็นในการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด	3.84	0.80	มาก

จากผลการศึกษาข้างต้นที่พบว่า ปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น สูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ ปัจจัยด้านการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร เนื่องจากแม่โคเนื้อที่ดีก็จะสามารถให้ผลผลิตที่ดีแก่เกษตรกรในการสร้างรายได้และพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งโครงการได้กำหนดให้เกษตรกรจัดหาแม่โคที่ดีตามคุณลักษณะที่กำหนดตามโครงการ ในวงเงินตัวละ 40,000 บาท ดังนั้น เกษตรกรจึงให้ความสำคัญในการจัดหาแม่โคเนื้อสูงกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งคุณลักษณะของแม่โคเนื้อที่กำหนดตามโครงการต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นโคเนื้อเพศเมียพันธุ์ลูกผสมพื้นเมืองบราห์มันหรือพันธุ์อื่นที่กรมปศุสัตว์ส่งเสริม
- 2) อายุระหว่าง 2-4 ปี โดยตรวจสอบจากฟันแท้ มีตั้งแต่ 1 คู่ ไม่เกิน 3 คู่
- 3) เป็นโคอุ่มท้องไม่ต่ำกว่า 3 เดือน หรือ มีลูกติด
- 4) น้ำหนักไม่น้อยกว่า 280 กิโลกรัม
- 5) ความสูงไม่ต่ำกว่า 120 เซนติเมตร โดยวัดตั้งฉากจากพื้นราบตามแนวซอกขาหน้าถึงบริเวณสันไหล่
- 6) มีสุขภาพดี และมีระบบสืบพันธุ์ปกติ ไม่มีอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งพิการ ไม่ดูร้าย มีความสมบูรณ์พันธุ์เหมาะสมที่จะเป็นแม่พันธุ์ได้
- 7) โคทุกตัวจะต้องมีผลการตรวจโรคจากหน่วยงานราชการว่าไม่เป็นโรควัณโรค (Tuberculosis) และโรคแท้งติดต่อ (Brucellosis) ภายในเวลาไม่เกิน 6 เดือน ในวันเสนอราคา
- 8) มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ บัตรประจำตัวสัตว์ ได้รับการขึ้นทะเบียนสัตว์ตามการทำเครื่องหมายและขึ้นทะเบียนสัตว์แห่งชาติของกรมปศุสัตว์ในวันส่งมอบ

9) ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and mouth disease) ทั้ง 3 ชนิด (O, A, Asia1) มาแล้วไม่น้อยกว่า 21 วัน และไม่เกิน 120 วัน ในวันที่ส่งมอบโดยสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์

10) ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอบวม (Haemorrhagic septicemia) มาแล้วไม่น้อยกว่า 21 วัน และไม่เกิน 1 ปี ในวันที่ส่งมอบ โดยสัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ลงนามรับรองในบัตรประจำตัวสัตว์

สำหรับเหตุผลที่โครงการให้ความสำคัญในการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร เนื่องจากความต้องการที่จะสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อให้กับเกษตรกรมีรายได้อย่างยั่งยืน และเพื่อเพิ่มผลผลิตโคเนื้อและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ โดยมีเป้าหมายสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อแก่องค์กรเกษตรกร (สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน) จำนวน 360 องค์กร รวมทั้งสิ้น 3,600 ราย เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพศเมียพันธุ์ดี รายละเอียด 5 ตัว รวม 18,000 ตัว และได้กำหนดตัวชีวิตของโครงการไว้ ดังนี้ 1) ร้อยละ 80 ของเกษตรกรสามารถประกอบอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อได้อย่างยั่งยืน 2) ปริมาณฐานโคเนื้อพันธุ์ดี เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 14,400 ตัว/ปี 3) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละไม่น้อยกว่า 120,000 บาท/ราย/ปี และ 4) ปริมาณการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตและเนื้อโคชำแหละเพิ่มขึ้น การนำเข้าสินค้าดังกล่าวลดลง ซึ่งเกษตรกรจะต้องชำระหนี้สินโครงการ ภายในระยะเวลา 7 ปี โดยในปีที่ 1 –3 ปลอดการชำระหนี้เงินต้น และปีที่ 4 –7 ชำระหนี้เงินต้นร้อยละ 25 ต่อปี

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรมีรายได้และสามารถชำระหนี้สินโครงการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ คือการมีแม่โคเนื้อที่ดี มีความสมบูรณ์พันธุ์ตรงตามสายพันธุ์ สามารถให้ผลผลิตที่ดี ขายได้ราคา และเก็บเป็นแม่พันธุ์ทดแทนในรุ่นต่อไป จะส่งผลให้อาชีพการเลี้ยงโคเนื้อที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ตรงกันข้ามหากเกษตรกรได้รับแม่พันธุ์โคเนื้อที่ไม่ดี ให้ผลผลิตที่ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ก็จะทำให้ราคาและรายได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ก็จะส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้สินโครงการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็จะส่งผลให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ เกษตรกรต้องแบกรับภาระหนี้ที่ยืมมา ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบโคเนื้อของประเทศไทยได้ในที่สุด ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรจึงเห็นว่าปัจจัยด้านการจัดหาแม่โคเนื้อของเกษตรกร จำเป็นที่สุดในการดำเนินโครงการ

3.2.5 เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ

1) จำแนกตามจำนวนหนี้สินในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนหนี้สินในครัวเรือนแตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการภาครัฐ และปัจจัยด้านการเลี้ยงโคเนื้อ นอกจากนี้ยังมีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยในการคัดเลือกเกษตรกร และปัจจัยการบริหารจัดการสินเชื่อ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ จำแนกตามจำนวนหนี้สินในครัวเรือน

ปัจจัยที่จำเป็น	จำนวนหนี้สินในครัวเรือน						F
	ไม่เกิน 200,000 บาท (n=55)		200,000 – 500,000 บาท (n=38)		มากกว่า 500,000 บาท (n=39)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การประชาสัมพันธ์	3.58	0.83	3.29	1.14	3.54	0.91	1.148
การคัดเลือกเกษตรกร	3.71 ^a	0.60	3.34 ^b	0.88	3.69 ^{ab}	0.52	3.894 [*]
การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร	3.91	0.67	3.74	0.95	3.97	0.54	1.098
การบริหารจัดการสินเชื่อ	3.93 ^{ab}	0.63	3.82 ^b	0.83	4.23 ^a	0.48	4.152 [*]
การส่งเสริมและบริการภาครัฐ	4.02 ^{ab}	0.56	3.68 ^b	0.90	4.31 ^a	0.47	8.707 ^{***}
- การฝึกอบรม	4.00 ^{ab}	0.54	3.74 ^b	0.89	4.33 ^a	0.48	8.232 ^{***}
- การบริการภาครัฐ	3.95 ^{ab}	0.56	3.71 ^b	0.90	4.23 ^a	0.58	5.668 ^{**}
การเลี้ยงโคเนื้อ	3.96 ^{ab}	0.58	3.66 ^b	0.97	4.23 ^a	0.43	6.867 ^{***}
- การปรับปรุงโรงเรือน	4.00 ^{ab}	0.58	3.63 ^b	1.05	4.23 ^a	0.43	6.910 ^{***}
- การจัดการอาหารสัตว์	3.91	0.78	3.76	0.82	4.12	0.34	2.729
- การจัดการมูลสัตว์	4.02	0.53	3.79	0.70	4.05	0.32	2.802
การจัดการแม่โคเนื้อ	3.96	0.54	3.84	0.92	4.15	0.43	2.282
การดำเนินโครงการ	4.05	0.40	3.95	0.69	4.05	0.22	0.683

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่กำกับด้วยตัวอักษรเหมือนกัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

จากผลการเปรียบเทียบสรุปได้ว่า เกษตรกรที่มีจำนวนหนี้สินในครัวเรือนแตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการภาครัฐ และปัจจัยด้านการเลี้ยงโคเนื้อ นอกจากนี้ยังมีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยในการคัดเลือกเกษตรกร และปัจจัยการบริหารจัดการสินเชื่อ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

2) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเลี้ยงโคเนื้อ ที่เกี่ยวกับการจัดการอาหารสัตว์ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัจจัยที่จำเป็น	ระดับการศึกษา				t
	ประถมศึกษา(n=72)		สูงกว่าประถมศึกษา(n=60)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การประชาสัมพันธ์	3.54	0.95	3.42	0.96	0.749
การคัดเลือกเกษตรกร	3.69	0.69	3.48	0.68	1.774
การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร	3.99	0.59	3.75	0.86	1.805
การบริหารจัดการสินเชื่อ	4.08	0.52	3.87	0.81	1.849
การส่งเสริมและบริการภาครัฐ	4.04	0.62	3.97	0.78	0.617
- การฝึกอบรม	4.04	0.54	4.00	0.82	0.348
- การบริการภาครัฐ	4.04	0.68	3.87	0.72	1.429
การเลี้ยงโคเนื้อ	4.04	0.64	3.85	0.78	1.556
- การปรับปรุงโรงเรือน	4.03	0.69	3.88	0.80	1.109
- การจัดการอาหารสัตว์	4.08	0.58	3.75	0.79	2.711 ^{***}
- การจัดการมูลสัตว์	4.00	0.56	3.92	0.53	0.875
การจัดการแม่โคเนื้อ	3.99	0.68	3.98	0.62	0.024
การดำเนินโครงการ	4.04	0.46	4.00	0.49	0.506

หมายเหตุ *** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากผลการเปรียบเทียบสรุปได้ว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาที่สูงขึ้น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากแหล่งต่าง ๆ และการค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้นจึงทำให้เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีการจัดการอาหารสัตว์ได้ดีกว่า

3) จำแนกตามประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อแตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเลี้ยงโคเนื้อเกี่ยวกับการปรับปรุงโรงเรือน และมีระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการส่งเสริมและบริการภาครัฐเกี่ยวกับการฝึกอบรมและด้านบริการภาครัฐ และระดับปัจจัยที่จำเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสินเชื่อ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินโครงการฯ จำแนกตามประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ

ปัจจัยที่จำเป็น	ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ				t
	น้อยกว่า 10 ปี (n=76)		10 ปี ขึ้นไป (n=56)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การประชาสัมพันธ์	3.45	1.05	3.54	0.81	0.525
การคัดเลือกเกษตรกร	3.62	0.67	3.57	0.71	0.387
การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร	3.89	0.79	3.86	0.64	0.291
การบริหารจัดการสินเชื่อ	3.88	0.75	4.13	0.54	2.068*
การส่งเสริมและบริการภาครัฐ	3.87	0.79	4.20	0.48	2.752**
- การฝึกอบรม	3.89	0.74	4.20	0.55	2.565**
- การบริการภาครัฐ	3.82	0.76	4.16	0.56	2.860**
การเลี้ยงโคเนื้อ	3.78	0.81	4.20	0.44	3.811***
- การปรับปรุงโรงเรือน	3.79	0.87	4.20	0.44	3.508***
- การจัดการอาหารสัตว์	3.80	0.85	4.11	0.37	2.795**
- การจัดการมูลสัตว์	3.87	0.64	4.09	0.35	2.548**
การจัดการแม่โคเนื้อ	3.92	0.80	4.07	0.37	1.444
การดำเนินโครงการ	3.96	0.53	4.11	0.37	1.786

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากผลการเปรียบเทียบสรุปได้ว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อน้อยกว่า 10 ปี เป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการเลี้ยงโคเนื้อ อาจเนื่องมาจากเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ชอบศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับเปลี่ยนจากอาชีพเดิม มาสู่การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อพัฒนาให้เป็นอาชีพหลักของครอบครัว

3.3 การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

จากการศึกษาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ทำให้ได้รับทราบถึงลักษณะพื้นฐานด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ทราบสภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรที่ร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ จังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางแก้ไข สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังต่อไปนี้

3.3.1 กรมปศุสัตว์ นำข้อมูลด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเงินจากกองทุนต่าง ๆ มาให้องค์กรเกษตรกรนำไปประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ ที่ต้องมีความชัดเจน รัดกุม และเป็นประโยชน์กับเกษตรกรอย่างแท้จริง เพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3.3.2 สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ร่วมกับสำนักงานจังหวัดขอนแก่น นำข้อมูลด้านพื้นฐานบางประการ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพการเลี้ยงและปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในกรมปศุสัตว์และหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมกันรับฟังความคิดเห็นและแก้ไข ปัญหาให้แก่เกษตรกรที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ให้สามารถกลับมาเลี้ยงโคเนื้อได้อีก และมีรายได้เพียงพอในการ ชำระหนี้ค้ำโครงการ

3.3.3 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น นำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ สภาพการเลี้ยง ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ ไปใช้เป็นแนวทางในการติดตามผลการดำเนินงาน และประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ให้สามารถเลี้ยงโคเนื้อได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และสามารถชำระหนี้ได้ภายในเวลาที่กำหนด

3.3.4 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ รวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นฐานการจัดทำโครงการด้านการ ส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของจังหวัดขอนแก่น ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และความพร้อมของ เกษตรกร อีกทั้งมีการให้ถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อและการเลี้ยงสัตว์อื่น ๆ ให้แก่เกษตรกร โดยผ่าน ช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร และให้ความสำคัญกับการพิจารณาคัดเลือก เกษตรกรให้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของกรมปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการเงินกู้ต่าง ๆ ต้องมีความ ชัดเจนและเข้มงวด เพื่อสร้างวินัยให้แก่เกษตรกรให้สามารถชำระหนี้ค้ำโครงการได้ภายในเวลาที่กำหนด

3.3.5 หน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อ ของเกษตรกรได้ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการได้ ซึ่งการแก้ไขปัญหา อาจต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาค/ส่วน ที่เกี่ยวข้อง ก็สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ประโยชน์ได้

3.4 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

3.4.1 จากการวางแผนในการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถ ใช้วิเคราะห์ผลทางสถิติได้มีความน่าเชื่อถือตามหลักสถิติ

3.4.2 การออกแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และการทดสอบ แบบสัมภาษณ์

3.4.3 การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบงานวิจัย

3.4.4 การวิเคราะห์และการแปลผลโดยใช้สถิติขั้นสูงเชิงการเปรียบเทียบ

3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

3.5.1 การเก็บข้อมูลจากเกษตรกร มีความล่าช้าอันเนื่องมาจากระยะทางในการเดินทางเก็บข้อมูลจาก เกษตรกร จำนวน 9 อำเภอ มีพื้นที่ห่างไกลและเกษตรกรมีภาระที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง จึงไม่สามารถ มาให้ข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมายได้ จึงใช้วิธีการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลหลายรอบ

3.5.2 การเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ในบางพื้นที่ทำให้เกษตรกรบางราย ไม่สามารถเดินทางมาให้ข้อมูลได้ จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางโทรศัพท์ เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน

3.5.3 เกิดโรคระบาดของสัตว์เลี้ยงคือโรคปากและเท้าเปื่อย โรคคัมปี สกิน ทำให้เกษตรกร กลุ่มเป้าหมายบางราย จำหน่ายโคเนื้อออก ทั้งหมด และไปประกอบอาชีพอื่น ส่งผลให้จำนวนประชากรใน การศึกษาโครงการฯ ลดลง

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ที่ร่วมโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพได้ และเพื่อศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

4.1.1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ ให้คำแนะนำเกษตรกร หรือจัดฝึกอบรม ด้านโรคระบาดสัตว์อย่างเร่งด่วน และทั่วถึงครอบคลุมกลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ทั้งหมด เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า มีปัญหาโรคระบาดสัตว์สูงกว่าปัญหาด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัญหา ที่อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.85 โดยโรคระบาดสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ โรคปากและเท้าเปื่อย และ โรคล้มปัสสิน

4.1.2 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ ให้คำแนะนำเกษตรกรด้านสุขภาพสัตว์ เนื่องจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัญหาด้านสุขภาพ (โคป่วย) เป็นปัญหาที่อยู่ในลำดับ 2 รองจากปัญหาโรคระบาดสัตว์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ค่าเฉลี่ย 1.80 ซึ่งหากไม่รีบแก้ไขปัญหาก็อาจจะส่งผลเสียหายแก่เกษตรกรในระยะยาวได้ และจะส่งกระทบต่อปัญหาทางด้านเศรษฐกิจได้

4.1.3 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ และประสานขอความร่วมมือกับศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพขอนแก่น ในการให้ความรู้และส่งเสริมการบริการผสมเทียมให้แก่เกษตรกร เนื่องจากพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการผสมเทียมเป็นลำดับที่ 3 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.64 โดยแนะนำให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกด้วยกัน

4.1.4 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ ประสานขอความร่วมมือกับ ศูนย์วิจัยและพัฒนามาตรฐานอาหารสัตว์เคี้ยวเอื้องในพื้นที่ เพื่อให้คำแนะนำด้านพืชอาหารสัตว์ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งด้านพันธุ์ การปลูก การใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้า ตลอดจนจัดการให้น้ำในแปลงหญ้า การเพิ่มคุณค่าทางอาหารในฟางเนื่องจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การปลูกพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 82.60 มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ เฉลี่ย 2.38 ไร่ การสำรองเสบียงสัตว์ ร้อยละ 73.50 มีการสำรองเสบียงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 68.90 สำรองอาหารสัตว์ประเภทฟางข้าว ปริมาณเสบียงสัตว์ที่สำรองในปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 3.04 ตัน หากไม่สำรองเสบียงสัตว์จะเลี้ยง เกษตรกรร้อยละ 52.30 เลี้ยงในพื้นที่แปลงหญ้า และพื้นที่ว่างเปล่าของตน แหล่งน้ำใช้ในการจัดการแปลงหญ้าร้อยละ 53.10 อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝน, สระน้ำสาธารณะ, หนองบึง เป็นต้น

4.1.5 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเกษตรกร และดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพื่อศูนย์กลางในการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อในระดับพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยจดทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1.6 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับเขตหรือระดับประเทศ โดยมี การจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อของจังหวัดขอนแก่นให้มีความเข้มแข็ง และมีเครือข่ายการพัฒนาครอบคลุมพื้นที่ทุกระดับ ในการร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาระบบโคเนื้อของจังหวัดขอนแก่นให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

4.2 เสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรมีการศึกษาต่อเนื่องด้านการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนเนื้อให้สามารถ เป็นอาชีพหลักของเกษตรกร ผู้ที่สนใจได้ เพราะประเทศไทยได้ปรับปรุงสายพันธุ์โคนเนื้อที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงเป็นอย่างดี อีกทั้งสภาพ ภูมิอากาศ แหล่งอาหารอย่างเพียงพอ ควรเน้นการศึกษาดังนี้

4.2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมในฟาร์มเกษตรกรมุ่งพัฒนาและผลิตอาหารหยাব คุณภาพดีในพื้นที่อาศัยน้ำฝน

4.2.2 ควรศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการตลาดโคนเนื้ออย่างเป็นธรรมโดยองค์กรเกษตรกรที่ประสบ ผลสำเร็จ

4.2.3 ควรศึกษาในเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฟาร์มโคนเนื้อสร้างอาชีพ เนื่องจากปัจจุบันโครงการยังไม่สิ้นสุด

4.2.4 ควรศึกษาองค์ประกอบขององค์กรเกษตรกรด้านโคนเนื้อที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนา องค์กร

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นายบุญชู ชมภูสอ)

ผู้ขอรับการประเมิน

ธันวาคม 2566

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นของผู้รับการประเมินเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	สัดส่วนผลงาน	ลายมือชื่อ
1. นายสุเทพ เหลาทอง	20	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายชาญประเสริฐ พลชา)

ตำแหน่ง ปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น

ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

วันที่.....

ลงชื่อ.....

(นายชาญประเสริฐ พลชา)

ตำแหน่ง ปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น

ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

วันที่.....

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์. 2558. คู่มือปฏิบัติงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ .ม.ป.พ.
- กรมปศุสัตว์. 2560. คู่มือปฏิบัติงานโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระยะที่ 2 .ม.ป.พ.
- กรมปศุสัตว์. 2564. รายงานประจำปี 2564. บริษัท รีปรีน จำกัด. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . 2562. ระเบียบคณะกรรมการสงเคราะห์เกษตรกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ฉบับที่ 3,4) พ.ศ. 2559.,2562.
- กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร . 2562. รายงานผลการดำเนินงานกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ประจำปีงบประมาณ 2562 ,ม.ป.พ.
- เกษม ศิริสุโขตม . 2550. การประเมินผลโครงการ , กรุงเทพฯ : ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร .
- จรูญ จันทลิกา, ปราโมทย์ ทองนวล และ สมัย ศรีหาญ. 2551. ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด, จังหวัดมหาสารคาม.
- ถาวร ฉิมเลี้ยง และ พรชัย เหลืองวารี. 2559. การศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี. วารสารรำไพพรรณี, 10(3) : 73-80.
- ถาวร ฉิมเลี้ยง และ พรชัย เหลืองวารี. 2560. การศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านในซาก ตำบลซากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยองการประชุมวิชาการระดับชาติวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 11 และงานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นงเยาว์ จันทร์ศรี.2538. ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่พักในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นราธิป ศรีพัว และ ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล. 2560. ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของ เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารเกษตรพระวรุณ. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1. หน้า 104 –112.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2560. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10., กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- เปลื้อง ณ นคร. 2563. พจนานุกรม . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ.2554.(2554, มีนาคม 17).ราชกิจจานุเบกษา,128 (16 ก),1-10.
- พิกุล เอกวางกูร . 2550. ,การวิจัยและพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับประถมศึกษา , กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรมแปลไทย –ไทย ราชบัณฑิตยสถาน . (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา <https://www.sanook.com/dictionary/dict/dict-th-th-royal-institute/search> (15 พฤศจิกายน 2566).

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (ออนไลน์). 2563. แหล่งที่มา <https://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย>.
(15 พฤศจิกายน 2566).

สมจิต โยธะคงและรุจ ศิริสัญลักษณ์. 2534 . การสร้างเครื่องมือเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ ทางส่งเสริม
การเกษตร. ในเอกสารการสอนชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 2. หน่วยที่ 5. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และ
สหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. น.9.

สุรเดช เพชรอาวุธ. 2564. ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
ฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระยะที่ 2 ช่วงปีที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช. สำนักงานปศุสัตว์
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

สุเทพ เหลาทอง และบุญชู ชมภูสอ. 2550. การศึกษาความต้องการรับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของ
เกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการปศุสัตว์เขต 4. 11(23) : 18-30.

สุรียพร แสงวงศ์, วีรณัฐ ทันนิต, จักรกฤษ วิชาพร และพญงค์ดี อินตะวิชา. 2562. สภาพการผลิต การจัดการ
และห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อ ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 28
(8) : 1403-1414

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น . 2560. รายงานการประชุมประจำเดือนสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น
ประจำปี 2560 .

อนูรักษ์ ถาบุตร, เกชา นนตา และสุวัฒน์ มัตราช. 2560. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนในการ
เลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร จังหวัดมหาสารคาม. วารสารปศุสัตว์เขต 4. ปีที่ 18 (32).

อาทิตย์ หาญสุริย์ และอิทธิพัทธ์ จำรัสบุญศิริ. 2565. การศึกษาสภาพทั่วไปของการเลี้ยงโคเนื้อของ
เกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น.